

Jakou mateřskou školu preferují současní rodiče

Jana Gorecká

Bakalářská práce
2014

Univerzita Tomáše Bati ve Zlíně
Fakulta humanitních studií

Univerzita Tomáše Bati ve Zlíně

Fakulta humanitních studií

Ústav školní pedagogiky

akademický rok: 2013/2014

ZADÁNÍ BAKALÁŘSKÉ PRÁCE

(PROJEKTU, UMĚLECKÉHO DÍLA, UMĚLECKÉHO VÝKONU)

Jméno a příjmení: **Jana Gorecká**
Osobní číslo: **H11008**
Studijní program: **B7507 Specializace v pedagogice**
Studijní obor: **Učitelství pro mateřské školy**
Forma studia: **prezenční**

Téma práce: **Jakou mateřskou školu preferují současní rodiče**

Zásady pro vypracování:

Zpracování rešerše a studium odborné literatury na téma současné rodiny a preference rodičů při výběru mateřské školy.

Vymezení terminologie a zpracování teoretických východisek týkajících se rodiny, předškolní výchovy v rodině i mateřské škole a preferencí mateřských škol rodiči z hlediska jejich druhu, zaměření a pod.

Příprava metodiky empirické části práce a stanovení výzkumného problému a výzkumného vzorku rodičů.

Realizace kvantitativního výzkumu pomocí dotazníku a obsahové analýzy.

Zpracování, kategorizování, vyhodnocení a interpretace dat získaných od rodičů.

Shrnutí výsledků výzkumu a formulace doporučení pro praxi mateřských škol.

Rozsah bakalářské práce:

Rozsah příloh:

Forma zpracování bakalářské práce: **tištěná/elektronická**

Seznam odborné literatury:

GAVORA, Peter. Úvod do pedagogického výzkumu. Brno: Paido, 2000. ISBN 80-85931-79-6.

HORKÁ, Hana a SYSLOVÁ, Zora. Studie k předškolní pedagogice. Brno: Masarykova univerzita, 2011. ISBN 978-80-210-5467-7.

JUNGWIRTHOVÁ, Iva. Pohodoví rodiče – pohodové děti. Praha: Portál, 2009. ISBN 978-80-7367-536-3.

KOŤÁTKOVÁ, Soňa. Dítě a mateřská škola. Praha: Grada, 2008. ISBN 978-80-247-1568-1.

MAŘÍKOVÁ, Hana a kol. Proměny současné české rodiny. Praha: Slon, 2000. ISBN 80-85850-93-1.

MOŽNÝ, Ivo. Rodina a společnost. 2. vydání. Praha: Slon, 2006. ISBN 978-80-86429-87-8.

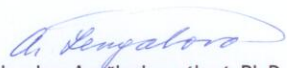
ŠPAŇHELOVÁ, Ilona. Dítě v předškolním období. Praha: Mladá fronta, 2004. ISBN 80-204-1187-9.

Vedoucí bakalářské práce: **PaedDr. Jana Majerčíková, PhD.**
Ústav školní pedagogiky

Datum zadání bakalářské práce: **23. ledna 2014**

Termín odevzdání bakalářské práce: **2. května 2014**

Ve Zlíně dne 23. ledna 2014

doc. Ing. Aněžka Lengálová, Ph.D.
děkanka

doc. PaedDr. Adriana Wiegerová, PhD.
ředitelka ústavu

PROHLÁŠENÍ AUTORA BAKALÁŘSKÉ PRÁCE

Beru na vědomí, že

- odevzdáním bakalářské práce souhlasím se zveřejněním své práce podle zákona č. 111/1998 Sb. o vysokých školách a o změně a doplnění dalších zákonů (zákon o vysokých školách), ve znění pozdějších právních předpisů, bez ohledu na výsledek obhajoby ¹⁾;
- beru na vědomí, že bakalářská práce bude uložena v elektronické podobě v univerzitním informačním systému dostupná k nahlédnutí;
- na moji bakalářskou práci se plně vztahuje zákon č. 121/2000 Sb. o právu autorském, o právech souvisejících s právem autorským a o změně některých zákonů (autorský zákon) ve znění pozdějších právních předpisů, zejm. § 35 odst. 3 ²⁾;
- podle § 60 ³⁾ odst. 1 autorského zákona má UTB ve Zlíně právo na uzavření licenční smlouvy o užití školního díla v rozsahu § 12 odst. 4 autorského zákona;
- podle § 60 ³⁾ odst. 2 a 3 mohu užít své dílo – bakalářskou práci - nebo poskytnout licenci k jejímu využití jen s předchozím písemným souhlasem Univerzity Tomáše Bati ve Zlíně, která je oprávněna v takovém případě ode mne požadovat přiměřený příspěvek na úhradu nákladů, které byly Univerzitou Tomáše Bati ve Zlíně na vytvoření díla vynaloženy (až do jejich skutečné výše);
- pokud bylo k vypracování bakalářské práce využito softwaru poskytnutého Univerzitou Tomáše Bati ve Zlíně nebo jinými subjekty pouze ke studijním a výzkumným účelům (tj. k nekomerčnímu využití), nelze výsledky bakalářské práce využít ke komerčním účelům.

Prohlašuji, že

- elektronická a tištěná verze bakalářské práce jsou totožné;
- na bakalářské práci jsem pracoval samostatně a použitou literaturu jsem citoval. V případě publikace výsledků budu uveden jako spoluautor.

Ve Zlíně 7.4.2014

.....
Garecka

¹⁾ zákon č. 111/1998 Sb. o vysokých školách a o změně a doplnění dalších zákonů (zákon o vysokých školách), ve znění pozdějších právních předpisů, § 47b Zveřejňování závěrečných prací:

(1) Vysoká škola nevolně zveřejňuje disertační, diplomové, bakalářské a rigorózní práce, u kterých proběhla obhajoba, včetně posudků oponentů a výsledku obhajoby prostřednictvím databáze kvalifikačních prací, kterou spravuje. Způsob zveřejnění stanoví vnitřní předpis vysoké školy.

(2) Disertační, diplomové, bakalářské a rigorózní práce odevzdané uchazečem k obhajobě musí být též nejméně pět pracovních dnů před konáním obhajoby zveřejněny k nahlázení veřejnosti v místě určeném vnitřním předpisem vysoké školy nebo není-li tak určeno, v místě pracoviště vysoké školy, kde se má konat obhajoba práce. Každý si může ze zveřejněné práce pořizovat na své náklady výpisy, opisy nebo rozmnoženiny.

(3) Platí, že odevzdáním práce autor souhlasí se zveřejněním své práce podle tohoto zákona, bez ohledu na výsledek obhajoby.

2) zákon č. 121/2000 Sb. o právu autorském, o právech souvisejících s právem autorským a o změně některých zákonů (autorský zákon) ve znění pozdějších právních předpisů, § 35 odst. 3:

(3) Do práva autorského také nezasaňuje škola nebo školské či vzdělávací zařízení, užitje-li nikoli za účelem přímého nebo nepřímého hospodářského nebo obchodního prospěchu k výuce nebo k vlastní potřebě dílo vytvořené žákem nebo studentem ke splnění školních nebo studijních povinností vyplývajících z jeho právního vztahu ke škole nebo školskému či vzdělávacímu zařízení (školní dílo).

3) zákon č. 121/2000 Sb. o právu autorském, o právech souvisejících s právem autorským a o změně některých zákonů (autorský zákon) ve znění pozdějších právních předpisů, § 60 Školní dílo:

(1) Škola nebo školské či vzdělávací zařízení mají za obvyklých podmínek právo na uzavření licenční smlouvy o užití školního díla (§ 35 odst.

3). Odpírá-li autor takového díla udělit svolení bez vážného důvodu, mohou se tyto osoby domáhat nahrazení chybějícího projevu jeho vůle u soudu. Ustanovení § 35 odst. 3 zůstává nedotčeno.

(2) Není-li sjednáno jinak, může autor školního díla své dílo užit či poskytnout jinému licenci, není-li to v rozporu s oprávněnými zájmy školy nebo školského či vzdělávacího zařízení.

(3) Škola nebo školské či vzdělávací zařízení jsou oprávněny požadovat, aby jim autor školního díla z výdělku jím dosaženého v souvislosti s užitím díla či poskytnutím licence podle odstavce 2 přiměřeně přispěl na úhradu nákladů, které na vytvoření díla vynaložily, a to podle okolností až do jejich skutečné výše; přitom se přihlédá k větší výdělku dosaženého školou nebo školským či vzdělávacím zařízením z užití školního díla podle odstavce 1.

ABSTRAKT

Cílem závěrečné práce je charakterizovat mateřskou školu, která vyhovuje nárokům, požadavkům a názorům současných rodičů. Bakalářská práce je rozdělena na teoretickou a praktickou část. Teoretická část je zaměřena na současnou i minulou podobu rodiny, rodičovství a na mateřskou školu.

V praktické části jsme se snažili pomocí obsahové analýzy textu a dotazníků zjistit konkrétní podobu mateřské školy, která by vyhovovala současným rodičům.

Klíčová slova: rodiče, rodičovství, rodina, mateřská škola, předškolní vzdělávání

ABSTRACT

The aim of the Bachelor's Thesis is to characterize the nursery school which conforms claims, demands and opinions of contemporary parents. The Bachelor's Thesis is divided into a theoretical and a practical part. The theoretical part is focused on contemporary and past form of family, parenthood and on nursery school.

In the practical part we have tried to find out the concrete form of nursery school which would conform to contemporary parents.

Keywords: parents, parenthood, family, nursery school, preschool education

Děkuji paní doc. PaedDr. Janě Majerčíkové, PhD. za vedení mé bakalářské práce, odborné rady, pomoc při zpracování a trpělivost. Rovněž bych chtěla poděkovat svým rodičům za podporu během celého studia. V neposlední řadě děkuji svému příteli za psychickou podporu.

Prohlašuji, že odevzdaná verze bakalářské práce a verze elektronická nahraná do IS/STAG jsou totožné.

OBSAH

ÚVOD	10
I TEORETICKÁ ČÁST	11
1 RODINA A RODIČOVSTVÍ.....	12
1.1 VYMEZENÍ POJMU RODINA.....	12
1.2 FUNKCE RODINY	13
1.3 POLISTOPADOVÁ RODINA	14
1.4 SOUČASNÁ RODINA	15
1.5 RODIČOVSTVÍ.....	17
1.6 SOUČASNÍ RODIČE.....	17
2 PŘEDŠKOLNÍ VZDĚLÁVÁNÍ.....	20
2.1 MATEŘSKÁ ŠKOLA OD ROKU 1990	20
2.2 SOUČASNÁ MATEŘSKÁ ŠKOLA	23
2.2.1 Alternativní programy	23
2.3 VÝBĚR MATEŘSKÉ ŠKOLY	25
II PRAKTICKÁ ČÁST.....	26
3 REALIZACE A PRŮBĚH VÝZKUMU	27
3.1 CÍLE VÝZKUMU	27
3.2 VÝZKUMNÉ OTÁZKY	27
3.3 FORMULACE HYPOTÉZ.....	28
3.4 VÝZKUMNÝ VZOREK A ZPŮSOB VÝBĚRU	28
3.5 PŘEDVÝZKUM.....	28
3.6 METODY VÝZKUMU.....	29
4 ZPRACOVÁNÍ A VYHODNOCENÍ VÝSLEDKŮ VÝZKUMU.....	30
4.1 ÚDAJE ZÍSKANÉ Z OBSAHOVÉ ANALÝZY TEXTU.....	30
4.1.1 Výběr mateřské školy.....	30
4.1.2 Podoba mateřské školy.....	31
4.2 ÚDAJE ZÍSKANÉ Z DOTAZNÍKU	32
4.3 OVĚŘENÍ HYPOTÉZ	46
4.3.1 Hypotéza č. 1.....	46
4.3.2 Hypotéza č. 2.....	47
5 ZÁVĚRY VÝZKUMU	49
6 DOPORUČENÍ PRO PRAXI	51
ZÁVĚR	52
SEZNAM POUŽITÉ LITERATURY	53

SEZNAM POUŽITÝCH SYMBOLŮ A ZKRATEK.....	56
SEZNAM GRAFŮ.....	57
SEZNAM PŘÍLOH.....	58

ÚVOD

Téma bakalářské práce „Jakou mateřskou školu preferují současní rodiče“ jsem si zvolila, protože mě zajímá nejenom z pozice budoucí učitelky v mateřské škole, ale také z pozice budoucího rodiče. Bakalářská práce je rozdělena na teoretickou a praktickou část.

V první kapitole teoretické části jsme se zaměřili na vývoj české rodiny od dob Sametové revoluce po současnost. Snažili jsme se porovnat podobu rodiny devadesátých let s tou současnou. Rodina je místo, kde se dítě nejvíce formuje, proto jsme se zde této oblasti věnovali. Také rodičovství má dnes jinou podobu než dříve. Tyto změny souvisí s celkovou proměnou společnosti a rodiny. Snažili jsme se zde tedy popsat současné rodičovství.

Ve druhé kapitole teoretické části jsme se zaměřili na předškolní vzdělávání, přesněji mateřskou školu. Mateřská škola má v naší zemi dlouhou tradici a vysokou úroveň. Od dob, kdy do ní chodili současní rodiče, se v mnohém změnila. Tradiční autoritativnost, která panovala ve vztahu učitelky s dítětem, byla nahrazena vztahem partnerským, ve kterém převažuje důvěra a náklonnost. Mateřské školy jsou orientovány pedocentricky, na rozvoj osobnosti každého jednotlivce, uspokojení jeho potřeb. Také vztah rodičů a mateřské školy se od základu změnil. Rodiče dnes mají možnost navštěvovat mateřskou školu, pozorovat dítě v kolektivu a zapojovat se do řízení a aktivit mateřské školy. Rodiče nejlépe vědí, co je pro jejich dítě důležité, proto je potřeba, aby se spolupodíleli na utváření podoby mateřské školy a představili vedení mateřské školy a učitelkám své názory a pohled na danou problematiku.

V praktické části jsme pomocí obsahové analýzy textu a dotazníků zjišťovali podobu mateřské školy, která by vyhovovala současným rodičům, co by měla splňovat, jak by měla vypadat, jací by měli být pedagogové, aby uspokojila jejich nároky. Zjišťovali jsme také výběr mateřské školy a změny ve výběru současnými rodiči a rodiči, kteří měli dítě v mateřské škole v 90. letech. Ze získaných údajů jsme se snažili popsat znaky mateřské školy, které by podle současných rodičů předškolních dětí měla splňovat.

I. TEORETICKÁ ČÁST

1 RODINA A RODIČOVSTVÍ

Se slovem rodina se setkáváme téměř denně - v televizi, novinách, na internetu. Co pro nás ale toto slovo znamená? I přes to, že rodina patří k nejstarším člověkem vytvořeným sociálním útvarům, nelze nejspíš určit přesný výklad tohoto slova. Každý může definovat rodinu podle sebe. Jinak by ji popsala matka tří dětí, prodavač v obchodě, psycholog či profesor pedagogiky. Najít definici, která by byla jednoznačná a shodovala se s ní celá veřejnost, jak odborná tak laická, není jednoduché. Pokusíme se tedy v následující podkapitole nabídnout některé z odborných definic pojmu rodina.

V této kapitole se také zaměříme na rodičovství. To vzniká již před narozením prvního potomka. Rodiče dnešní doby se liší od těch minulých a tak zde uvedeme charakteristiku současných rodičů.

1.1 Vymezení pojmu rodina

Šulová (in Výrost, Slaměník, 1998) uvádí, že jednoznačné vymezení pojmu rodina je téměř nemožné a to z mnoha důvodů:

- pojem rodina není definován z hledisek jedné vědní disciplíny, ale z různých (sociologie, demografie, právo, psychologie...),
- současně je však definována z hledisek různých oblastí téže vědy (klinická psychologie, sociální psychologie, pedagogická psychologie...),
- rodina je vymezována z hledisek různých systémových přístupů (psychoanalýza, behaviorismus...),
- a v nespolední řadě je rodina definována na základě různých aspektů (funkčnosti, vztahů, rolí, komunikace, procesu, procesu socializace a individuace...).

Z výše uvedeného je tedy patrné, že úkol definovat jednoznačně pojem rodina není vůbec snadné, jelikož zde působí mnoho aspektů. Přesto se o to musíme alespoň pokusit.

J. Langmeier a M. Kňourková (in Výrost, Slaměník, 1998) vymezují rodinu jako „*institucionalizovanou biosociální skupinu, vytvořenou přinejmenším ze dvou členů odlišného pohlaví, mezi nimiž neexistují pokrevní pouta, a z jejich dětí.*“

Obsáhlejší definici nabízí pan profesor Zdeněk Matějček, který říká, že: „*Rodina je malá společenská skupina založená na manželství či pokrevním příbuzenství. Její členové (muž a žena, rodiče a děti, sourozenci, příbuzní, adoptované osoby) jsou spojeni společným soužitím, vzájemnou morální odpovědností a vzájemnou pomocí. Rodina je nejdůležitější formou organizace soukromého života... Rodina zpětně působí na společenský život zvláště prostřednictvím výchovy mladé generace, ovlivňováním vývoje osobnosti členů rodiny a prací v domácnosti.*“ (Matějček, 2000)

Přikláníme se ke klasické formaci rodiny, kterou je muž, žena a jejich dítě. Dříve se na nesezdané páry s dítětem pohlíželo na něco, co není správné. Dnes už lidé sňatku nepřikládají takový důraz. Partneri žijící v manželství vynaloží větší úsilí na překonávání problémů a neshod, narozdíl od párů, který nebyl oddán. Sňatkem také přijímají partneri stejné příjmení, což napomáhá dítěti k identifikaci s rodiči, vědí, že k nim patří. Za rodinu tedy považujeme muže a ženu, kteří spolu mají dítě.

1.2 Funkce rodiny

Rodiče mají za úkol vytvořit domov, ve kterém platí určité hodnoty, řád. Má být místem bezpečí a jistoty. Měli by vytvářet optimální podmínky pro tělesný, rozumový, mravní a citový vývoj dítěte. Tato skutečnost úzce souvisí s plněním základních funkcí rodiny. Obecně uznávanými základními funkcemi rodiny jsou:

1. reprodukční funkce
2. materiální
3. výchovná
4. emocionální (Šulová, in Výrost, Slaměník, 1998)

Funkce reprodukční slouží hlavně k zachování lidstva. Dříve se lidem rodilo více dětí. V dnešní době se páry odhodlávají k rodičovství v pozdějším věku (okolo 30 let) a většina z nich si nepořídí více než dvě děti. Dítě je pro ně jakousi překážkou v jejich kariérním růstu. Stejně tak je větší počet dětí zásahem do finančního rozpočtu rodiny, především u rodin s nižším příjmem. Přibývá také rodin, které se dobrovolně rozhodnou nemít děti vůbec. (Šulová, in Výrost, Slaměník, 1998)

Materiální funkce měla významnější roli v dřívějších dobách. Rodina byla vnímána jako samostatně hospodařící jednotka, kde měl každý svou povinnost. (Šulová, in Výrost, Slaměník, 1998) Tato funkce má tedy za úkol materiálně zabezpečit rodinu. V dnešní době materiální funkce zaostává z důvodu vyšší nezaměstnanosti.

Výchovná funkce zajišťuje dítěti základní orientaci v okolním světě. Rodina dítěti pomáhá s plynulým zařazením do společnosti. Nedochází však pouze k výchově dětí, formují se všichni členové rodiny, bezprostředně i dlouhodobě (Šulová, in Výrost, Slaměník, 1998). V dnešní době bývá tato funkce rodiny nahrazována vzdělávacími institucemi, vrstevníky. Dle našeho názoru je však v tomto rodina nezastupitelná.

Emocionální funkce má za úkol poskytovat citové zázemí, podporu a pomoc. Tuto funkci považujeme za nenahraditelnou. Žádná jiná instituce není schopna vytvořit pověstné teplo rodinného krbu, pocit bezpečí a lásku, jako to dokáže právě rodina. Na druhou stranu, Šulová (in Výrost, Slaměník, 1998) uvádí, že to může být právě i emoční oblast, která členy v disfunkční rodině nejvíce zraňuje.

1.3 Polistopadová rodina

V 90. letech 20. století prošla česká společnost velkými změnami, které ovlivnily rodinu a její hodnotově orientační zaměření. Došlo k dynamickému poklesu sňatečnosti a porodnosti. Možným důvodem mohlo být to, že mladí lidé přistupovali racionálněji k zakládání rodiny, což považuje Opravilová (2002) za pozitivní jev. Stejně tak uvádí, že se zvýšil věk, s nímž mladí lidé vstupovali do manželství, který představuje větší vyzrálost těchto osob, což také kladně hodnotí. Od roku 1989 do roku 1999 stoupl průměrný věk u žen o téměř pět let (26,2 let), u mužů o téměř čtyři roky (28,5 let). (Český statistický úřad, 2013)

Dalším příznivým faktorem byla zvyšující se úroveň vzdělání potenciálních rodičů. Tento fakt ovšem úzce souvisí s odkladem založení rodiny. Po ukončení studia nastupují mladí lidé do práce a řeší střet dítě versus kariéra. Oddaluje se tím tedy narození prvního dítěte, omezují počet dětí nebo se jich dokonce úplně vzdají ve prospěch profesního růstu. (Opravilová, 2002)

Za činitele, kteří také ovlivnili rodičovství a rodinu, považuje Opravilová (2002) emancipace a feminismus. Stoupá počet zaměstnaných žen, s čímž jde opět ruku

v ruce pokles porodnosti a snižování počtu dětí v rodině. Model rodiny - rodiče a dvě děti - už není převažující, nahrazuje jej model jen s jedním dítětem. (Opravilová, 2002)

Ivo Možný (1990) se pokusil nastínit budoucnost české rodiny. Domníval se, že v 90. letech dojde k většímu počtu sňatků, což povede k zvýšení počtu narozených dětí. Vycházel z toho, že v tomto období dosáhne věku sňatečnosti a plodivosti tzv. generace baby boomu ze sedmdesátých let 20. století. To se však nestalo, jelikož poměrná většina mladých žen a mužů v devadesátých letech oddalovala vstup do manželství, tudíž ukazatele sňatečnosti a porodnosti začaly prudce klesat. V roce 1990 stoupla sňatečnost nad 90 000 uzavřených sňatků, pak už docházelo jenom k poklesu. Na konci tisíciletí pak bylo uzavřeno jen asi 60 000 sňatků. Taktéž ubývalo narozených dětí. V letech 1990 až 2000 klesl počet živě narozených dětí o téměř 40 000 (Rabušic, 2002). Kocourková (2004) uvádí, že v roce 1999 se dokonce dostal počet živě narozených dětí pod hranici 90 tisíc. Ve společnosti pak od roku 1997 převažují důchodci nad 60 let nad dětmi do 15 let. Mladí lidé plánovali svůj život především z hlediska svého osobního blaha, ne z hlediska dítěte. Autorka článku uvádí důležitost státem formulované rodinné politiky, která by mohla pomoci k navrácení vyšší porodnosti, v této době však chybí.

Jak tedy vyplývá z výše uvedeného, v 90. letech dochází v České republice k poklesu porodnosti. To může souviset s vyšší zaměstnaností žen, které odkládají první dítě, potažmo nechtějí dítě druhé. Stoupal také věk, se kterým mladí lidé vstupovali do prvního manželství, stejně tak narůstal i věk prvorodiček. Česká rodina se tak postupně měnila na model muž, žena, jedno dítě. (Kocourková, 2004)

1.4 Současná rodina

Současnou českou rodinu bychom mohli charakterizovat několika znaky. Mezi hlavní z nich patří klesající porodnost a sňatečnost, odkládání vstupu do manželství, nárůst rozvodů, vyšší počty dětí narozených mimo manželství. Na začátku kapitoly jsme si stanovili, co nebo spíše koho budeme za rodinu považovat. Objevují se však názory, že by se původní význam slova rodina měl změnit, rozšířit, jelikož je moc konzervativní a zastaralý. Možný (in Labusová, 2007) však namítá, že nemůžeme jenom tak měnit významy slov. Podle něj má právě slovo rodina vysoký status. Neměli bychom však měnit nebo rozšiřovat obsah tohoto slova jenom proto, že se podíl lidí žijících v rodině zmenšuje. Dodává k tomu: „*Manželé toužící*

po dítěti mohou mít šťastnou a spokojenou domácnost, mohou si vytvořit krásný domov (i toto slovo má velký citový náboj) a mohou samozřejmě svůj domov, svou domácnost označovat jako rodinu, skýtá-li jim to útěchu. Jak čemu říkáme, v tom jsme svobodni, ale skutečnost tím nezměníme. Osamělý rodič s dítětem ovšem tvoří rodinu - neúplných rodin je u nás asi desetina ze všech rodin. V sociologii najdeme různé názory prakticky na cokoliv, ale shoda na tom, že rodinu konstituují pokrevní svazky, je dosti univerzální.“ (Možný in Labusová, 2007)

Šmolka (in ČT24, 2011) uvádí, že tzv. krize rodiny, o níž se v souvislosti se současnou rodinou mluví, je tady již od nepaměti. Rozdíl však vidí v tom, že dříve se za krizi považovalo něco jiného. Je toho názoru, že dnes krizi označujeme „i to, že si nějak takzvaně nerozumíme, že jsme si dva dni neřekli nic hezkého.“ Důvodem může podle něj být i to, že se již neudržují v rodinách tradiční rozdělení rolí, které panovaly dříve. Myslíme si, že současná rodina je ještě více ovlivněna emancipací. Ženy přestávají být závislé na muži a tím dochází k upouštění od dominantní role muže, což bylo dříve pro rodinu charakteristické. Také dochází k tomu, že výchovná funkce rodiny bývá přebírána školou nebo jinými podobnými institucemi. Rodina byla hlavním vzorem při utváření hodnot a představ o správném životním stylu u dětí. I to je v dnešní době nahrazováno a to především masmédií.

Stejně jako v 90. letech nadále stoupá věk, se kterým lidé vstupují do manželství. Věkový rozdíl mezi partnery činí přibližně 2-3 roky. Průměrný věk žen vstupujících do manželství byl v roce 2012 29,6 let. U mužů je toto číslo ještě vyšší, a to 32,3 let. Koncem minulého tisíciletí klesal i počet uzavřených manželství, v posledních letech se toto číslo pohybuje kolem 45 000 (Český statistický úřad, 2013). Očekávali bychom, že počet sňatků bude stoupat. To z toho důvodu, že dnes již není tak obtížné manželství zrušit. Společnost se už dlouho neřve na rozvedené lidi skrz prsty. Na druhou stranu možná právě fakt, že se rozvede téměř každé druhé manželství, odrazuje mladé lidi od sňatku. Mohli bychom diskutovat nad tím, proč je dnes tolik rozvodů. Možná je to způsobeno tím, že jsme si, jak uvádí psycholog Petr Šmolka (ČT24, 2011), „obecně odvykli věci napravovat nebo opravovat. My je vyměňujeme. Od dřevěných hrnců, přes pračky a bohužel až po partnery.“

Počet narozených dětí v posledních letech začal stoupat. Nicméně narůstá počet dětí narozených mimo manželství. ČSÚ (2013) uvádí i věk prvorodiček. Také toto číslo postupně stoupá. V roce 2012 byl průměrný věk matky při narození prvního dítěte 27,9 let, což je o 5 let více, než tomu bylo např. v roce 1994.

1.5 Rodičovství

Rodičem se člověk stává narozením prvního potomka. Muž a žena se dostávají do nové role. S příchodem dítěte se mění zásadně jejich dosavadní život. Nenesou zodpovědnost jenom sami za sebe, ale i za dítě. Role matky a otce jsou nezastupitelné. Matka bývá nejbližší osobou dítěte, tráví s ním nejvíce času. Prožívá s ním všechny radosti i starosti, je starostlivá. Otec je považován za nositele autority. Narozdíl od matky se přiklání více k racionálnímu rozhodování nežli k emotivnímu. Bývá většinou přísnější, stojí si za svými zásadami. Zajišťuje mužský vzor v rodině, pro děti je to někdo, kdo zvládne spoustu věcí, jako opravit auto, ledničku, atd. Matka a otec však nejsou vzorem jen dítěti stejného pohlaví. Otec je příkladem pro svou dceru, jaký vzor muže má v budoucnu hledat. Synové zase vyhledávají partnerky podobné matce (Špaňhelová, 2004). Matějček (2000) považuje rodičovské schopnosti a dovednosti za osvojené. Vyvíjí se podle něj již během těhotenství, dále pak během soužití s dítětem. Základy rodičovských postojů však získávají rodiče dříve a to ve vlastní rodině. Matoušek (1997) považuje rodičovské chování za původnější nežli chování partnerské. Existuje mnoho různých názorů, jak by mělo vypadat správné rodičovství. V našich socio-kulturních podmínkách se považuje vliv rodičovské péče na utváření povahy dítěte za velice důležitý. (Matoušek, 1997)

Rodiče jsou prvními průvodci dítěte jeho životem. Jsou dítěti vzorem v celém jejich životě. Dítě od nich přebírá mnoho věcí, jako jsou názory, přístupy, gesta, postoje. Jejich chování je pro dítě prvním modelem a dítě tento model považuje za nejlepší (Špaňhelová, 2004; 2008). Dnešní rodiče jsou zahrnováni spoustou informací - jak laických, tak odborných- o tom, jak správně vychovávat jejich dítě. Tato různorodost názorů příliš nepřispívá k jistotě rodičů. Postoje si budoucí rodiče utvářejí již během svého dětství. Vyplývají ze zkušeností s vlastními rodiči. Děti, které vyrůstaly v pevném a vřelém kruhu rodinném, mají k rodičovství snazší přístup než ty, které neprožily příliš šťastné dětství. (Matějček, 2000)

1.6 Současní rodiče

Rodičovství v současné moderní době se liší od let minulých. S vynálezem antikoncepce přichází plánované rodičovství. Mladí lidé mají díky antikoncepci ve svých rukou početí prvního potomka. Také díky tomu stoupá průměrný věk prvorodiček. Matějček (1996) po-

važuje zvyšující se věk prvorodiček a lidí uzavírajících manželství za příznivé znamení. Předpokládá, že by tento fakt mohl vést k větší rodičovské zralosti otců a matek.

Změnil se také vztah mezi rodiči a dětmi. Děti se více podílejí na chodu rodinného života. Namísto autoritativní roviny vztahu, kdy měli hlavní slovo rodiče, se rozvíjí tento vztah v rovině přátelské. Šeďová (2003, str. 13) tento fakt zdůvodňuje: „*Dítě dnes není nevyhnutelným důsledkem sexu, není ani nábožensky zdůvodněnou morální povinností, z materiálního hlediska je spíše břemenem než ekonomickým přínosem. Jeho hodnota je spatřována v něm samém jako lidské bytosti a v jeho potenci navázat se svými rodiči trvalé emocionální pouto.*“ Mezi rodiči a dětmi je tedy dnes kladen důraz především na emocionální pouto. Také manželství jsou zakládána především na emocionálním souznění muže a ženy, tudíž si rodičovství bez emocí představíme jen těžce.

Dle Kollárikové a Pupala (2001) nezvládá mnoho současných rodičů požadavky na správnou výchovu jedince. Mění se jejich hodnotová orientace a přístup k rodičovství. Pokud je dítě vychováno nevhodnou formou, může se zkomplikovat celkový rozvoj jeho osobnosti a jeho další mezigenerační vztahy (Lacinová, Škrdlíková, 2008). Co se týká správného a vhodného způsobu výchovy dítěte ten „*bývá často charakterizován jako výchova s láskou, trpělivá, vytvářející vzájemné sympatie, porozumění, posilující sebedůvěru dítěte a akceptující dítě takové, jaké je.*“ (Kohoutek, 1998, str. 15)

Rodičovství se dnes stává psychicky náročné a složité. Tento názor by asi mnoho lidí neočekávalo, vzhledem k vymoženostem v oblasti techniky a internetu a všem ostatním praktickým výhodám moderní doby. Je však kladen stále větší důraz na vzdělávání a individualismus. Spousta matek se vrací do zaměstnání dříve, z kariérních důvodů, nebo kvůli strachu ze ztráty zaměstnání. Také děti jsou více zaneprázdňeny různými mimoškolními aktivitami, které navštěvují, ať už kvůli svým zájmům nebo z důvodu rodičovských ambicí. (Průcha, 2006)

Na závěr této kapitoly bychom se chtěli zmínit o rodinné politice v České republice očima vysokoškolské studentky. Situace pro rodiny s dětmi je v naší zemi nevhodná. Pro mladou ženu je dnes představa prvního dítěte pod 25 let s jistotou zabezpečení od státu téměř nereálná. Nejprve totiž musí vystudovat vysokou školu, protože se to u nás vyžaduje snad v každém zaměstnání. Poté musí nastoupit do práce, aby si odpracovala stanovenou dobu pro lepší podmínky na mateřské, později rodičovské dovolené a také proto, aby si zajistila

místo, nejlépe se smlouvou na dobu neurčitou, kam se bude moci vrátit. Pak se nemůžeme divit, že průměrný věk prvorodiček je 27,9 let. Pokud by totiž tento proces nesplnila, nebyla by její finanční podpora od státu příliš vysoká. Také některé mladé páry raději volí život bez manželského svazku z finančního důvodu. To proto, že je výhodnější status matky samoživitelky.

V dnešní době, která je charakteristická tzv. uspěchaným životem, stále slyšíme a čteme o tom, že rodina už není, to co bývala. Je téměř nemožné, aby se změny, které se dějí ve společnosti, nedotkly rodiny a neovlivnily ji. Někteří jsme měli to štěstí, že jsme byli vychováni v úplné rodině, ve které je více než jedno dítě. Ne všichni ze současné generace však tento vzor měli. Máme se snad bát, že rodina tak, jak ji známe a máme ve svých představách, během následujících let zanikne? Nemyslíme si. Dle našeho názoru se mladí lidé nepřestanou brát, budou chtít mít děti, rodinu.

2 PŘEDŠKOLNÍ VZDĚLÁVÁNÍ

System předškolního vzdělávání v České republice, patří k nejvyspělejším na světě (Gavora, Kořátková, 2013). Předškolní péče je u nás zajišťována hlavně v rodině dítěte nebo institucionálně v mateřských školách, případně v přípravných třídách základních škol. Mateřská škola je druh školy, který je legislativně zakotven v rámci vzdělávací soustavy. Z toho důvodu se musí řídit pravidly, která jsou určena pro proces vzdělávání a jeho organizaci. (RVP PV, 2004)

Předškolní vzdělávání představuje počáteční stupeň veřejného vzdělávání. *Současná vzdělávací politika v České republice vychází z přesvědčení, že člověk se musí vzdělávat po celý život a že by měl mít zájem na svém vzdělávání, učení i vědění, které mu umožňuje dokonalejší a bohatší interakci se světem. Za důležitý prvopočátek tohoto procesu je považováno předškolní vzdělávání a jako takové dnes nachází významnou podporu státu.* (RVP PV, 2004, str. 7)

Vzdělávání v mateřské škole u nás není povinné. Je určeno dětem ve věku 3 až 6 (7) let. Mateřská škola představuje významnou etapu ve vývoji dítěte. Znamená přechod z rodin do instituce školy. Jde o velký krok jak pro dítě, tak i pro jeho rodiče. Dítě vstupuje do neznámého prostředí a musí se na něj adaptovat, přizpůsobit se. Seznamuje se s pravidly, která dříve neznalo, poznává nové kamarády, ale i nové autority. Předškolní vzdělávání navazuje na výchovu, která před tím probíhala v rodině. Mateřské školy by měly spolupracovat s rodinou na dalším rozvoji a výchově dítěte a společnými silami jej připravit na začátek povinné školní docházky.

2.1 Mateřská škola od roku 1990

V souvislosti s politickými změnami v České republice docházelo i k reformním snahám v oblasti předškolního vzdělávání. Program výchovné práce pro jesle a mateřské školy z roku 1984 přestal mít svoji závaznou platnost pro práci v mateřských školách. Docházelo k odmítání dosavadních materiálů a objevovala se snaha o formulaci nových požadavků (Opravilová, Gebhartová, 2003). Mateřské školy po roce 1990 začaly nahlížet na individuální citové, socializační a vzdělávací potřeby dítěte, namísto kolektivně stanovených cílů pro určitý věk. Zpřístupnily svou práci rodinám a začaly přijímat alternativní směry do výchovně vzdělávacího působení. Tento vývoj mateřských škol, který se zaměřuje především na dítě a

jeho individuální dispozice, fungoval ve školní praxi ve světě již od 20. let a 60. let 20. století, u nás se však (z politických důvodů) začal rozvíjet až v 90. letech minulého století. (Koťátková, 2008)

Mateřské školy si postupně začaly vytvářet své vlastní výchovně vzdělávací programy, které byly v kompetenci vedení mateřských škol. Inspiraci hledaly také v alternativních směrech a začaly vznikat mateřské školy soukromé. (Šmelová, 2004)

Humanistický model, který se začal v předškolní výchově používat, byl zaměřen na dítě a dětství, princip alternativnosti, rozvoj komunikace a spolupráce s rodinou a také kladl důraz na samostatnost a tvořivost jedince. Tento model si následně vyžádal také změny v organizaci výchovně-vzdělávacího procesu v České republice. Docházelo ke snižování počtu dětí ve třídách, především z důvodu lepší individuální práce, režim dne byl pružnější a volnější, zřizovaly se věkově heterogenní třídy, děti se speciálními potřebami byly integrovány do běžných mateřských škol a rodiče se začali více podílet na chodu školy. (Šmelová, 2004)

Spolu s humanistickým modelem se u nás v 90. letech 20. století začíná užívat pojem kurikulum. Dle Svobodové (2010) u nás zatím není chápání tohoto pojmu zcela sjednocené. Svobodová jej však vysvětluje takto: „*Nejčastěji je kurikulum chápáno jako vzdělávací plán (program, projekt). Zahrnuje cíle, obsah, prostředky i podmínky vzdělávání, jeho realizaci a způsob hodnocení jeho výsledků.*“ (Svobodová, 2010, str. 31)

V České republice je zavedeno tzv. dvoustupňové kurikulum - kurikulum na úrovni státní - Národní program rozvoje vzdělávání (dále NPV) a Rámcový vzdělávací program (dále RVP) a kurikulum na úrovni školní - Školní vzdělávací program (dále ŠVP) a Třídní vzdělávací program (dále TVP). (Svobodová, 2010)

Národní program rozvoje vzdělávání v České republice, též známý jako Bílá kniha, vznikl na základě usnesení vlády České republiky č. 277 ze dne 7. dubna 1999. Vláda tímto dokumentem schválila hlavní cíle vzdělávací politiky. Dle NPV má institucionální předškolní vzdělávání, které je zajištěno především mateřskými školami, doplňovat rodinnou výchovu o specifické podněty, rozvíjet ji a obohacovat. Mateřské školy mají být především místem, kde děti získávají sociální zkušenosti. Mezi doporučení pro předškolní vzdělávání NPV uvedl zajištění každému dítěti předškolního věku zákonný nárok na předškolní vzdělávání, vypracování rámcového vzdělávacího programu pro předškolní vzdělávání a zajištění vysokoškolského

ského vzdělávání pedagogů v předškolním vzdělávání na úrovni bakalářského studia (NPV, 2001).

Na konci minulého století si školy začaly vytvářet svá vlastní kurikula. Většinou v nich převládala hra a spontánní činnosti. Docházelo k tomu, že některá kurikula nebyla příliš propracovaná a promyšlená. Rodilo se méně dětí, z čehož plynul úbytek dětí v předškolních zařízeních. Z důvodu nedostatku dětí se rušily či slučovaly mateřské školy. To vedlo ke konkurenčnímu boji mezi ostatními školami. Mateřské školy začaly nabízet nadstandardní aktivity, které měly uspokojit poptávku rodičů. Nabídka a kvalita předškolních zařízení se začala podstatně lišit. To zdůrazňovalo potřebu závazného státního kurikula. Toto kurikulum by jasně a jednoznačně určilo směr předškolního vzdělávání, zároveň by však ponechávalo pedagogům prostor pro vlastní tvorbu. Potřeba se setkala s požadavky určenými v Bílé knize a tak vznikl v roce 2001 Rámcový program pro předškolní vzdělávání. (Svobodová, 2010)

Rámcový vzdělávací program pro předškolní vzdělávání (RVP PV) z roku 2004, je aktualizovaná verze programu z roku 2001. Text byl upraven na základě zkušeností z praxe a byl pojmově i obsahově zpřesněn. RVP PV nabyl účinnosti 1. března 2005 (RVP PV, 2004). RVP PV vymezuje hlavní požadavky, podmínky a pravidla pro institucionální vzdělávání předškolních dětí. Tato pravidla jsou platná pro pedagogické činnosti probíhající ve vzdělávacích institucích, které jsou zařazeny do sítě škol a školských zařízení. RVP PV je základním pedagogickým dokumentem, který představuje vzdělanostní základ, na který navazuje další povinné vzdělávání a následující etapy (Šmelová, 2004). RVP PV vyvolalo mezi pedagogy rozporuplné pocity. Svobodová (2010, str. 22) uvádí: „*Pro některé učitelky byl RVP PV očekávaným dokumentem, ve kterém našly odborné pojmenování zásad a přístupů k dítěti, které již dávno cítily jako správné, ale nedovedly je samy zformulovat a zdůvodnit. Jiné pociťovaly při jeho čtení nedůvěru, překvapení z hloubky změny i bezradnost a vlastní nedostatečnost. Dokument se jim zdál příliš složitý, plný nových odborných názvů, neuchopitelný pro praktické použití.*“

2.2 Současná mateřská škola

Současná mateřská škola se zásadně liší od mateřské školy, jakou si pamatují ze svého dětství rodiče nynějších předškolních dětí. Základní rozdíl můžeme vidět v postavení dětí a rodičů ve vztahu k mateřské škole. Dnes jsou přijímáni jako rovnocenní partneři.

V posledních letech u nás dochází ke zvýšení porodnosti. Mateřské školy svou kapacitou neuspokojují vysokou poptávku na umístění dětí do mateřských škol. Je to způsobeno především tím, že se v 90. letech velké množství předškolních zařízení zrušilo, kvůli poklesu porodnosti. Dnes tak je jedním z charakteristických znaků současných mateřských škol přeplněnost tříd a velký počet zamítnutých žádostí o přijetí do mateřské školy. V letošním školním roce (2013/2014) nebylo vyhověno celkem 60 281 žádostem (MŠMT, 2014).

Dle Svobodové (2010) jsou dnešní rodiče i děti náročnější než dříve. Rodiče požadují po mateřské škole výuku cizího jazyka, plavání, hru na flétnu, keramiku, atd. Mnohdy se také stává, že do mateřské školy nastoupí dítě, které ještě používá dudlík a plenu. Pro učitelky není často jednoduché splnit tyto nároky a požadavky rodičů. Dochází pak k tomu, že učitelky vnímají rodiče jako potenciální nepřítel, kteří chtějí kontrolovat a kritizovat jejich práci. Rodiče mají možná občas přehnané nároky, na druhou stranu znají nejlépe své dítě a chtějí pro něj to nejlepší, což chtějí také učitelky v MŠ. Je proto důležité, aby fungovala komunikace mezi těmito partnery. V dnešní době se mateřské školy na spolupráci s rodinou hodně zaměřují a snaží se zapojovat rodiče do svého programu.

2.2.1 Alternativní programy

Výrazným znakem, který je charakteristický pro současné předškolní vzdělávání, jsou alternativní vzdělávací programy. V České republice se začaly objevovat, jak jsme zmínili již výše, v 90. letech minulého století. Z klasických alternativ se u nás rozšířily především tři a to waldorfská mateřská škola, Montessori mateřská škola a daltonský plán. Z moderních alternativ, které začaly vznikat v sedmdesátých letech, našly v českém vzdělávání programy Začít spolu (Step by step) a Zdravé mateřské školy (Program podpory zdraví). Nejnovější alternativou jsou u nás lesní mateřské školy, které se začaly objevovat v posledních letech. (Gavora, Koťátková, 2013)

Nyní některé z výše jmenovaných blíže specifikujeme a popíšeme jejich základní charakteristické rysy.

Waldorfská mateřská škola

Zakladatelem tohoto typu mateřských škol je Rudolf Steiner. První waldorfská mateřská škola byla založena v Německu roku 1920. Ve waldorfských mateřských školách převládá učení přímou činností, hrou, prací a prožitkem. Vybavení a hračky jsou zásadně z přírodních materiálů. Učitelé svou práci nevysvětlují, snaží se jen děti namotivovat, aby danou činnost zkusily samy. Dítěti se má dostat svobody pro jeho odlišné dětské uzpůsobení, aby mohlo napodobovat, co vidí, a projevovat se s fantazií a tvořivě. Nezbytnou součástí práce je citový prožitek ze spoluúčasti. Posledním z hlavních cílů waldorfských škol je spolupráce školy a rodiny. Rodiče by se měli aktivně podílet na aktivitách dětí. (Kořátková, 2008)

Montessori mateřská škola

Maria Montessori, italská lékařka, vytvořila koncepci mateřských škol na počátku 20. století. Jedná se o školy, kde vládne svobodná výchova se silnou důvěrou v každého jedince. Montessori pedagogika pracuje se senzitivními fázemi dítěte. Dítě je schopno se hlouběji rozvíjet v oblastech dané senzitivní fází. Učitel má tyto fáze rozpoznat a připravit dítěti vhodný didaktický materiál. Dostává se tedy do role pozorovatele, který odhaduje potřeby dítěte a pomáhá mu, když to potřebuje. Řídí se mottem: Pomoz mi, abych to dokázal sám. Třídy v Montessori školách jsou tematicky členěny. Pomůcky jsou logicky a systematicky uspořádány od nejjednoduššího ke složitějšímu, volně přístupné dítěti, aby mohlo experimentovat. (Gavora, Kořátková, 2013)

Lesní mateřská škola

Znakem lesních mateřských škol (dále LMŠ) je program uskutečňovaný převážně venku v prostředí přírody. Výhodou těchto mateřských škol jsou nízké zřizovací a provozní náklady. Mezi hlavní cíle LMŠ můžeme zařadit rozvíjení hrubé a jemné motoriky pomocí podnětů a pohybem v přírodě, seznámení se s prostředím, ve kterém dítě žije a je mu blízké, poznat hodnoty lesního a lidského společenství. LMŠ můžeme dělit na dva typy, z hlediska organizace. První z nich představuje *Samostatná lesní mateřská škola*, jež v praxi vypadá následovně. LMŠ nemá zázemí v nějaké zděné budově, ale většinou v marigotce (alternativou může být srub či jurta), které mohou děti využít za nepříznivého počasí. Tento typ se vyskytuje hlavně v sousedním Německu, avšak i v České republice má své zastoupení. Druhý typ se nazývá *Integrovaná lesní MŠ*. Jedná se o spojení klasické MŠ s lesní. U tohoto typu již mají

děti zázemí v budově běžné MŠ, avšak tu využívají především v době obědu a spaní, jinak vyráží do lesa. Tento typ je u nás rovněž realizován. (Vošahlíková, 2010)

Prvky LMS však zařazují i některé běžné mateřské školy ve formě tzv. lesních dnů, kdy děti zpravidla týden stráví namísto místnosti v MŠ v lese. (Vošahlíková, 2010)

2.3 Výběr mateřské školy

Pro mnohé rodiče, především matky, je vstup dítěte do mateřské školy složitým obdobím. Je to mnohdy poprvé, kdy mají své dítě svěřit někomu cizímu a být od něj odloučeni takovou dobu. Také pro dítě je to velký krok do neznáma. To, co můžeme udělat pro dobrý způsob začlenění dítěte do MŠ, je důkladně vybrat mateřskou školu. Mnoho rodičů každoročně řeší otázku, do jaké mateřské školy zapsat své dítě. Vzhledem k demografické situaci, která u nás momentálně panuje, není pro rodiče často snadné získat volné místo v mateřské škole, kterou si vyberou. Rodiče by se měli s dostatečným předstihem poohlédnout po vhodné mateřské škole pro jejich dítě. Musí zvážit řadu okolností, které by mohly výběr MŠ ovlivnit, protože se bude jednat o každodenní záležitost. Měli by se zamyslet nad způsobem dopravy dítěte do MŠ, co očekávají od mateřské školy. (Kořátková, 2008). U mateřských škol s alternativními programy a směry je důležitá znalost jejich filozofie. Mateřské školy často rodičům umožňují osobní setkání prostřednictvím dne otevřených dveří, který pořádají. Rodiče mohou také využít možnosti zapsat dítě do více mateřských škol najednou, následně si pak jednu vybrat.

Nejdůležitější věc, co si musí rodiče při výběru MŠ uvědomit je, že výsledná mateřská škola musí vyhovovat dítěti a ne představám rodičů. Rodiče proto musí zvážit možnosti svého dítěte. Mohou si myslet, že cizojazyčná mateřská škola je pro jejich dítě a jeho budoucnost to nejlepší, pokud však dítě nemá doma vhodné zázemí, může to mít špatný vliv na jeho vývoj. Rodiče by tak měli vybrat především mateřskou školu, které budou důvěřovat a budou přesvědčeni, že je tou nejlepší volbou pro jejich dítě, že mu bude vyhovovat po všech stránkách a bude pro něj i rodinu přínosná. (Havlíková, 1995)

II. PRAKTICKÁ ČÁST

3 REALIZACE A PRŮBĚH VÝZKUMU

Praktická část práce dokumentuje výzkum uskutečněný prostřednictvím obsahové analýzy textů a dotazníků určených rodičům dětí předškolního věku, které navštěvují mateřskou školu. Výzkum byl zaměřen především na odhalení názorů na mateřskou školu, která by vyhovovala současným rodičům. Rozhodli jsme se tedy zjistit a popsat, jak by měla podle rodičů současných dětí předškolního věku vypadat předškolní instituce, kterou by vybrali pro své dítě. Zajímalo nás, co by měla splňovat, aby vyhovovala jejich nárokům.

Výzkum probíhal v únoru až březnu 2014. Nejprve jsme oslovili rodiče (současné i minulé) a požádali je o napsání úvahy na určené téma (viz. Příloha 1,2). Získali jsme od rodičů celkem 20 úvah, podle kterých jsme se řídili při návrzích položek, úpravách a finalizaci našeho dotazníku.

Dotazníky jsme administrovali v mateřských školách Zlínského kraje. Nejprve jsme se telefonicky domluvili s paní ředitelkou každé mateřské školy. Zde jsme ne vždy narazili na vstřícnost. Nakonec jsme vybrali pět mateřských škol. Dotazníky byly umístěny v šatnách mateřských škol s prosbou o vyplnění. Požádali jsme také paní učitelky, aby rodičům o dotaznících řekly.

Získaná data jsme nejprve zpracovali prvostupňovým tříděním, následně jsme je zpracovali do tabulek a grafů.

3.1 Cíle výzkumu

Hlavním cílem bakalářské práce je zjistit, jak by podle současných rodičů měla vypadat optimální mateřská škola, do které by chodilo jejich dítě.

Díličí cíle:

- Zjistit, dle jakých kritérií vybírali současní rodiče mateřskou školu.
- Zjistit, dle jakých kritérií vybírali mateřskou školu rodiče minulé generace.

3.2 Výzkumné otázky

- Jaké parametry podle rodičů by měla splňovat optimální mateřská škola, aby vyhovovala jejich nárokům?

- Na jaká kritéria přihlíželi současní rodiče při výběru mateřské školy?
- Na jaká kritéria přihlíželi rodiče minulé generace při výběru mateřské školy?

3.3 Formulace hypotéz

Hypotézy jsme tvořili na základě námi položených otázek v průběhu výzkumu a to následovně:

H1: Rodiče s vyšším odborným a vysokoškolským vzděláním vyžadují vyšší vzdělání od učitelek MŠ (vyšší odborné a vysokoškolské) než rodiče se středoškolským vzděláním a nižším.

H2: Starší rodiče (nad 30 let) požadují od MŠ větší nabídku kroužků než mladší (do 30 let) rodiče.

3.4 Výzkumný vzorek a způsob výběru

Základním souborem byli rodiče, jejichž děti navštěvují mateřskou školu. Výběrový soubor tvořili rodiče ve Zlínském kraji, jejichž děti navštěvují mateřskou školu. Pro výzkum jsme zvolili dostupný výběr.

Při získání úvah, které jsme použili pro obsahovou analýzu, bylo osloveno dvacet rodičů. Polovinu z nich tvořili rodiče současní, druhá polovina se skládala z rodičů, kteří měli dítě v mateřské škole v devadesátých letech dvacátého století. Všichni oslovení rodiče nám ochotně poskytli požadované eseje, pro výzkum jsme tedy získali 20 esejí.

Rozdáno bylo celkem 139 dotazníků. Nejprve jsme nechali v mateřských školách 130 dotazníků, z nichž se nám vrátilo 91. Následně jsme ještě oslovili 9 rodičů, abychom získali vzorek 100 rodičů. Konečná návratnost dotazníků tedy tvořila necelých 72%.

3.5 Předvýzkum

Záměrem předvýzkumu bylo ověření srozumitelnosti otázek položených v dotazníku. Pro předvýzkum jsme zvolili deset respondentů. Respondenty byli rodiče, jejichž děti momentálně navštěvují mateřskou školu.

Během předvýzkumu jsme se setkali spíše s kladnou odezvou. Rodiče považovali předložený dotazník za srozumitelný. Oslovení rodiče ochotně vyplnili dotazník a uvedli poznámky,

kteří se týkali např. osobnosti učitele MŠ („*Paní učitelky by měly být hodné a chytré.*“), počtu dětí v MŠ („*Dále by také měla mít ve třídě 15, max. 20 dětí, aby se paní učitelky mohly více věnovat každému zvlášť.*“), kroužků v MŠ („*Ocenila bych například nějaký taneční nebo pěvecký kroužek, cizí jazyk bych do mateřské školy nedávala.*“), na základě kterých jsme dotazník upravili. Jednalo se spíše o doplnění nabídnutých odpovědí v dotazníku.

3.6 Metody výzkumu

Pro účely bakalářské práce jsme zvolili kvantitativní typ výzkumu. Použili jsme metodu obsahové analýzy textu a dotazníkového šetření. Jako výzkumný nástroj nám sloužil dotazník, jehož plné znění uvádíme v příloze.

Při obsahové analýze jsme využili úvah deseti rodičů, jejichž děti navštěvují mateřskou školu a úvah deseti rodičů, jejichž děti navštěvovali mateřskou školu v 90. letech minulého století. Celkem jsme tedy měli k dispozici 20 úvah rodičů. Úvaha byla rozdělena do dvou částí. První z nich se zaměřovala na výběr mateřské školy, druhá pak na to, jak by podle nich měla vypadat mateřská škola, do které by chodilo jejich dítě.

Dotazník je dle Gavory (2010) nejfrekventovanější metodou při zjišťování údajů. Pomocí dotazníku můžeme získat velké množství dat za krátký čas. Dotazník, využitý v našem výzkumu, obsahuje 22 položek, většina z nich je uzavřených nebo polouzavřených. Skládá se ze dvou částí. Nejprve jsme od rodičů zjišťovali demografická data, v druhé části jsou otázky zaměřeny na zjištění podoby mateřské školy, která by vyhovovala současným rodičům. Podle zkušeností z předvýzkumu, vyplnění dotazníků respondentům nezabralo více než deset minut.

4 ZPRACOVÁNÍ A VYHODNOCENÍ VÝSLEDKŮ VÝZKUMU

Na základě provedeného výzkumu bylo zpracováno a vyhodnoceno 20 sepsaných úvah a 100 dotazníků získaných od rodičů. Data získaná z dotazníků byla seřazena a zpracována do tabulek a znázorněna pomocí grafů.

4.1 Údaje získané z obsahové analýzy textu

Jak bylo zmíněno již výše, pro účely této části výzkumu jsme použili celkem 20 úvah získaných od rodičů. Každému z rodičů jsme dali slovní instrukce, na co by se měli v úvaze zaměřit. Rodiče, kteří měli děti v mateřských školách v 90. letech minulého století, se snažili popsat, jak vybírali předškolní instituci pro své dítě. Co pro ně bylo důležité při výběru, na co přihlíželi, atd.

Současní rodiče měli zadání rozšířeno. Spolu se způsobem výběru mateřské školy se měli zaměřit i na to, jak by podle nich měla mateřská škola vypadat, aby vyhovovala jejich nárokům. Ze získaných údajů jsme pak doplnili dotazník, který byl následně rozdan v mateřských školách.

4.1.1 Výběr mateřské školy

V první části se měli rodiče zaměřit na následující: *Jak jste vybíral/a mateřskou školu pro své dítě, co bylo pro Vás důležité, jaká kritéria jste zvažoval/a při výběru, atd.*

Z této části vyplývá, že všichni oslovení rodiče, kteří vybírali mateřskou školu v 90. letech 20. století, zohledňovali především vzdálenost mateřské školy od jejich bydliště. Tito rodiče zde uváděli, že v jejich městech či obcích tehdy nebylo příliš mnoho mateřských škol a tak měli výběr zjednodušen. Pokud si mohli vybrat (měli v blízkosti více mateřských škol), přihlíželi na názory rodičů, kteří již v dané MŠ dítě měli.

Současní rodiče už se více soustředili na výběr. I když na prvním místě byla převážně opět vzdálenost od bydliště. Rodiče se však dnes snaží zjistit více informací o mateřské škole, do které hodlají umístit své dítě. Vyhledávají si internetové stránky mateřských škol, případně se zúčastňují dnů otevřených dveří mateřských škol.

Problém, který současní rodiče při výběru mateřské školy trápí, je zamítnutí žádostí o přijetí z důvodu plné kapacity mateřské školy. Dvě maminky uvedly, že musely dát své dítě do

soukromé mateřské školy, jelikož do státní nebylo dítě přijato. Děti však zůstaly zapsané v původní vybrané mateřské škole a ihned, jak se uvolnilo místo, byly do ní přijaty.

4.1.2 Podoba mateřské školy

V druhé části uváděli rodiče své názory na podobu mateřské školy. Pro snadnější porozumění, jsme uvedli tuto instrukci: *Jak byste si představoval/a optimální mateřskou školu, do které by mělo chodit Vaše dítě? Jak by měla vypadat, co vše by měla splňovat, abyste s ní byli spokojeni.*

Tuto část vyplňovali pouze současní rodiče. Rodiče se soustředili především na vzdělávací nabídku mateřské školy a její aktivity. Chtěli by po mateřské škole, aby si děti jen nehrály, ale aby v ní získaly i spoustu informací, které by jim pomohly v přechodu do základní školy. Co se týká kroužků v MŠ, většina z rodičů uvedla, že by chtěli, aby mateřská škola nabízela různé kroužky, jako jsou anglický jazyk, pěvecký kroužek, taneční kroužek. Dětem by měly být nabízeny také různé kulturní akce (divadlo, kino, koncert).

Rodiče se také vyjadřovali k vybavení mateřských škol. Třídy by měly být velké, prostorné a barevné, po zdech výtvary jejich dětí. Shodují se, že by mělo být ve třídách hodně hraček, hracích koutků, knížek a jiných didaktických pomůcek, vše umístěno tak, aby to bylo dítěti dostupné. Respondenti uváděli, že by mateřská škola měla mít svou vlastní zahradu, aby nemuseli chodit někam mimo prostory MŠ. Líbilo by se jim také, kdyby součástí mateřské školy byla i tělocvična, ve které by se mohly děti dostatečně proběhnout, i v zimě. Jeden rodič se vyslovil i pro parkoviště u mateřské školy, které by bylo určeno rodičům, kteří přivázejí své dítě do mateřské školy. Umístěna by měla být mateřská škola někde na okraji města či obce, blízko přírody.

Dále se respondenti zaměřovali na počet dětí ve třídách. Nelíbí se jim současný stav, třídy považují za přeplněné a viděli by raději menší počty dětí, než je tomu dnes. Důvodem je především to, aby se učitelky mohly více individuálně věnovat dítěti a aby byly dostatečně naplněny potřeby dítěte.

Respondenti také uváděli, jaká by měla být učitelka v mateřské škole. Shodovali se, že by učitelé měli tuto práci dělat s láskou k dětem a mít přirozenou autoritu. Pedagogové v MŠ by podle nich měli být hodní, milí, chytrí. Měli by se o děti zajímat a přistupovat k nim individuálně.

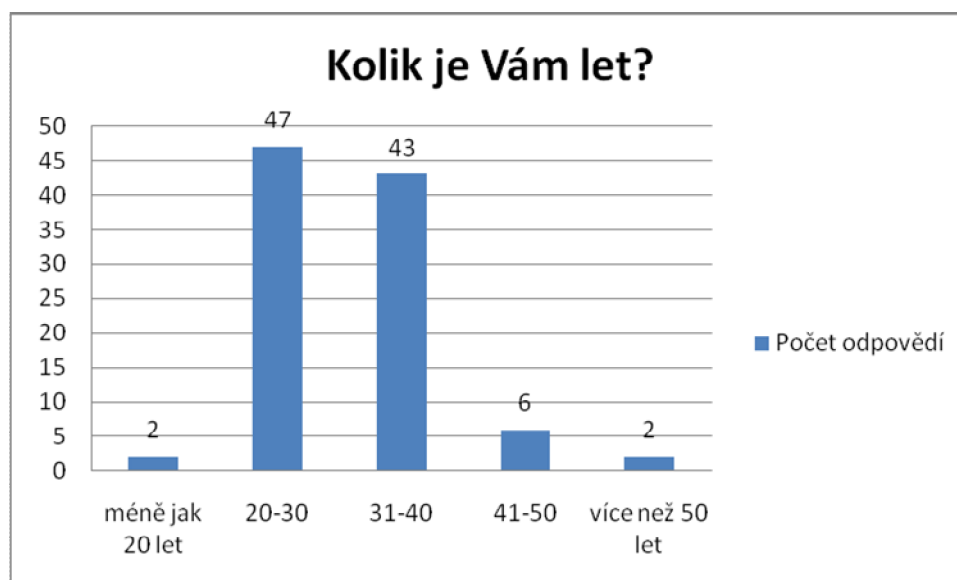
Vyskytovaly se i návrhy na provozní dobu mateřské školy. Rodiče by většinou chtěli delší otevírací dobu, z důvodu dlouhé pracovní doby. Uvítali by také normální provoz přes letní prázdniny, protože v tomto období je pro rodiče občas těžké sehnat hlídání, když je MŠ zavřená.

4.2 Údaje získané z dotazníku

Nyní uvedeme výsledky získané pomocí dotazníkového šetření. Získali jsme výsledky od 100 respondentů, tudíž je absolutní a relativní četnost totožná. Výsledky jsme znázornili v procentech pomocí grafů.

První položka sloužila k rozdělení respondentů podle pohlaví. Ze 100 respondentů se výzkumu zúčastnilo 67% žen a 33% mužů. Čekali jsme větší zastoupení žen, jelikož jsou ženy většinou ochotnější a také proto, že děti většinou do mateřské školy a z mateřské školy doprovázejí právě jejich matky. Větší účast mužů, než jakou jsme očekávali, však našemu výzkumu nijak neuškodí.

Nejvíce respondentů bylo ve věku 20 - 40 let (90%), to se vzhledem k výzkumnému vzorku dalo očekávat. Jednalo se totiž o rodiče, kteří mají své děti v mateřských školách, což jsou převážně lidé ve věku 20-40 let.

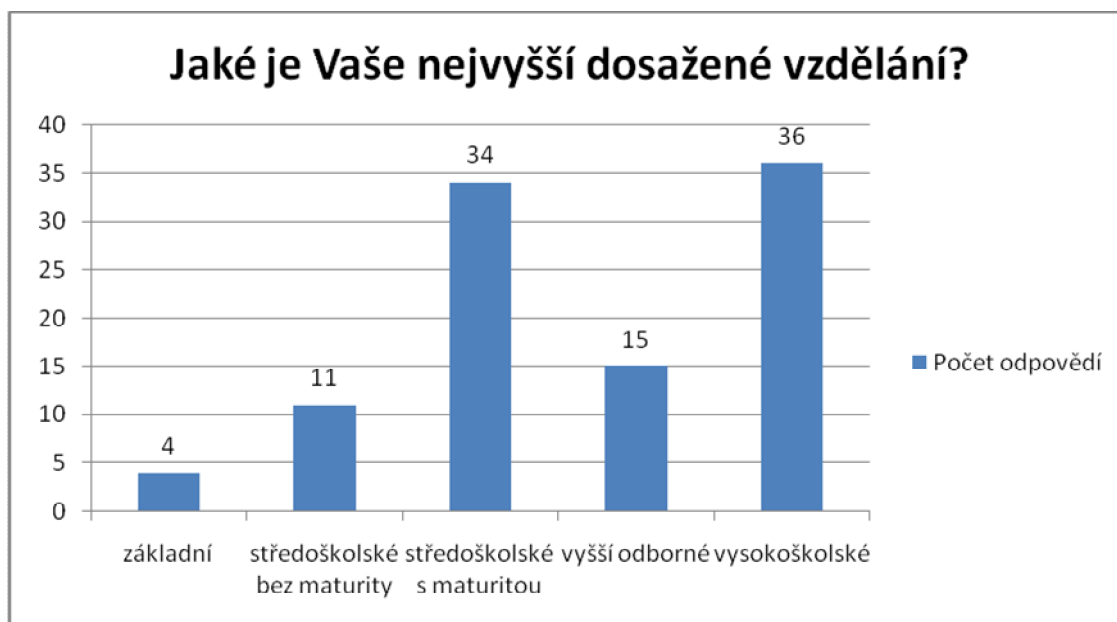

Graf 1 Věk respondentů

Nejčastěji se vyskytovali mezi respondenty rodiče s vysokoškolským vzděláním, kterých bylo celkem 36%. Tyto údaje jsou důkazem toho, že je v České republice stále více vysoko-

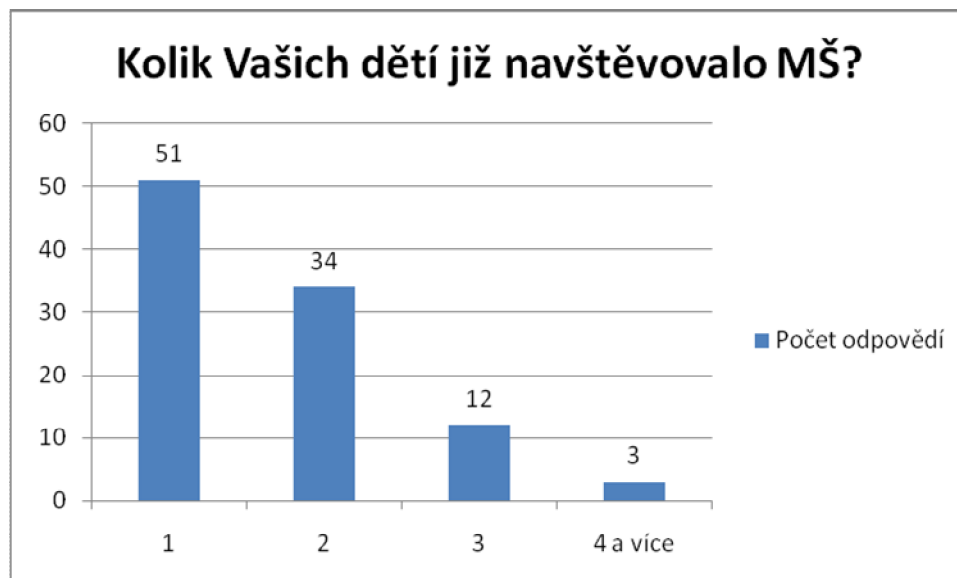

školsky vzdělaných obyvatel. Druhý největší počet zastoupili rodiče, kteří dosáhli středoškolského vzdělání s maturitou (34%). Výzkumu se také zúčastnila 4% respondentů se základním vzděláním. Respondenti, kteří se našeho výzkumu zúčastnili, dosahovali nadprůměrné úrovni vzdělání.

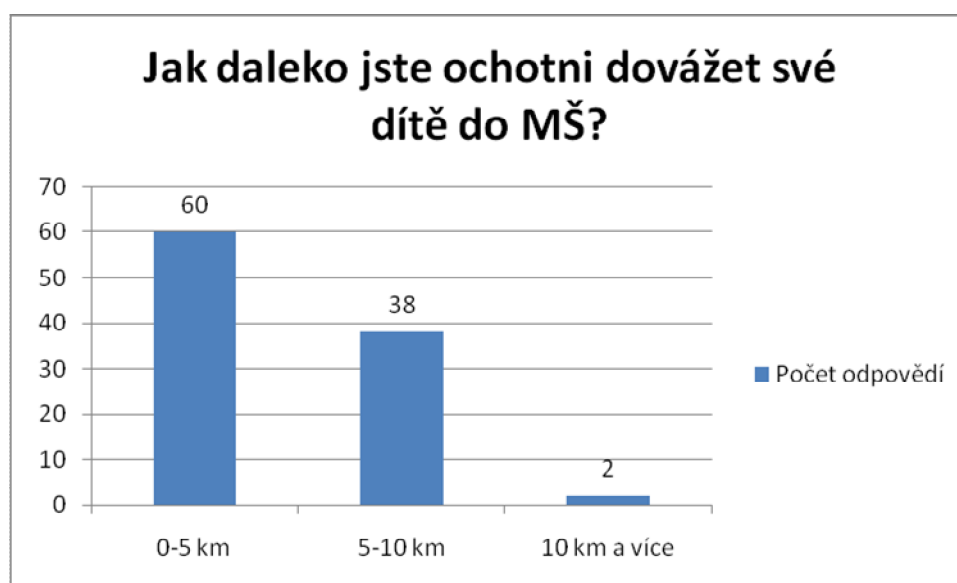
Graf 2 Nejvyšší dosažené vzdělání respondentů

Z grafu vyplývá, že více než polovina respondentů měla v mateřské škole první dítě. 34% rodičů mělo více zkušeností s mateřskými školami než výše zmínění, jelikož tam měli více než jedno dítě. Tyto údaje nám mohou také naznačit situaci v českých rodinách, týkající se počtu dětí v rodině. Jak jsme již uvedli, typické je totiž pro současnou rodinu jedno nebo 2 děti. Rodiče s největšími zkušenostmi s mateřskými školami byli v našem výzkumu zastoupeni nejméně, 3 děti mělo v MŠ 12% rodičů, 4 a více pouze 3% respondentů. Náš výzkum by tím mohl získat na atraktivitě, jelikož se jednalo především o rodiče, kteří si pohled na současnou mateřskou školu teprve utvářeli.

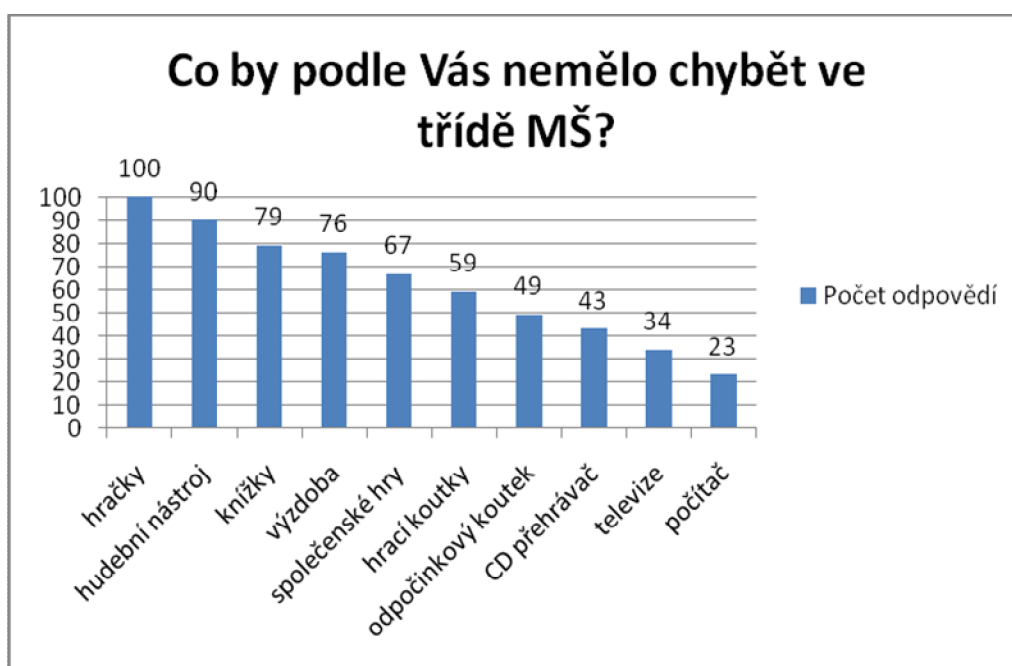
Graf 3 Počet dětí respondentů, které již navštěvovali MŠ

Celých 60% rodičů by nechtělo dovážet dítě do mateřské školy, která je vzdálená více jak 5 km od svého bydliště. To poukazuje na fakt, že vzdálenost od bydliště je pro rodiče při výběru mateřské školy důležitá. Druhá možnost (5-10km) je zastoupena 38% respondentů. Tato vzdálenost není ve větších městech problém. Vzdálenost z kraje města do centra, kde se nachází mateřská škola, se může pohybovat na těchto číslech a při tom nám to ani nepřijde jako velká vzdálenost. Dva rodiče dokonce uvedli, že by byli ochotni vozit dítě do vzdálenosti více než 10km od jejich bydliště, což nám přijde docela už docela velká vzdálenost na každodenní dojíždění.

Graf 4 Jak daleko jsou rodiče ochotni dovážet své dítě do MŠ.

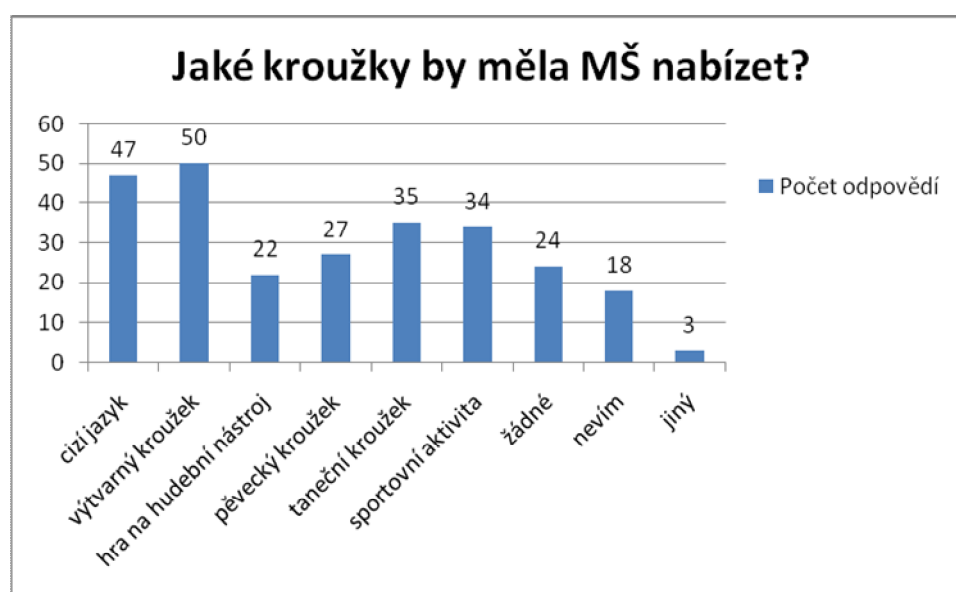
Výsledky následující položky jsme uspořádali podle frekvence odpovědí. Všichni dotázaní respondenti uvedli, že by ve třídě neměly chybět hračky. Mateřskou školu bez hraček si zřejmě nikdo nedokáže představit. Spíše by nás překvapilo, kdyby tuto možnost některý respondent nezvolil. Většina rodičů by chtěla, aby ve třídách byli hudební nástroj, knížky, výzdoba, společenské hry a hrací koutky. Všechno to jsou věci, které se již staly pevnou součástí tříd v mateřských školách. Hudební nástroje se využívají v mateřských školách velice často, může to napomocť při rozvoji hudební stránky dítěte a také jej to může inspirovat k učení hře na hudební nástroj. Hrací koutky jsou oblíbené především u dětí, takže je rodiče zařadili do svého výběru. Necelá polovina by chtěla také odpočinkové koutky pro děti. Co se týká televize a počítače, tam je zastoupení menší. Televizi by ve třídě chtělo 34% rodičů, počítač jenom 23%. Výsledky nás příliš nepřekvapily. Jediné, co nás trochu překvapilo, je četnost výběru výzdoby. Mateřská škola bez výzdoby se nemůže líbit snad ani rodičům, kteří v ní moc času netráví. Celkový vzhled mateřské školy značně dotváří právě výzdoba, předpokládali jsme tedy, že také výzdobu zvolí 100% respondentů.

Graf 5 Vybavení tříd MŠ podle rodičů

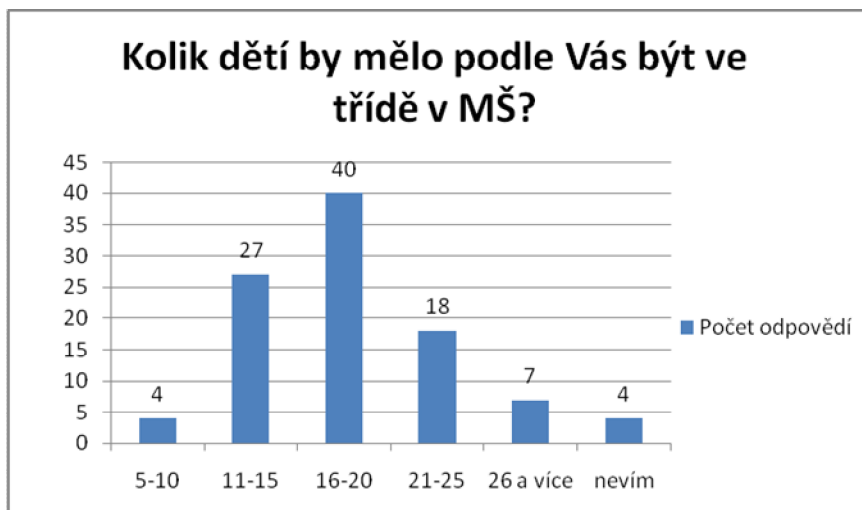
U otázky č. 7 mohli respondenti vybrat více odpovědí. Výsledky jsou zaznamenány podle počtu odpovědí, které každá z nabízených možností dostala. Kroužky v mateřské škole si přeje více než polovin dotázaných rodičů (58%), 24% rodičů si nepřeje žádné kroužky v mateřské škole, 18% respondentů na tuto otázku nevědělo odpovědět. Mezi nejvíce zastoupené kroužky patří výtvarný kroužek (50%) a cizí jazyk (47%). U možnosti cizí jazyk

nám někteří rodiče (15%) dopisovali přímo možnost anglický jazyk. Po znalosti anglického jazyka je dnes obecně velká poptávka, nepřekvapuje nás tedy, že by rodiče chtěli zavést anglický jazyk již do předškolního vzdělávání. Ostatní nabídnuté kroužky byly počtem odpovědí zastoupeny podobně (okolo 30%). Respondenti (3%) uvedli i možnost jiný, kde napsali dvakrát logopedii a jedenkrát skaut. Rodiče se snaží zaplnit dětem co nejvíce volného času, chtějí, aby jej trávily smysluplně a aby z nich byli všestranně nadaní jedinci. Na tom bychom neviděli nic špatného, pokud by nebylo dítě zavřené celé dny v nějaké třídě. Myslíme si, že by dítě mělo mít také prostor pro hru a odpočinek. Rodiče by měli vybrat jeden, dva kroužky, které samozřejmě musí dítě bavit.

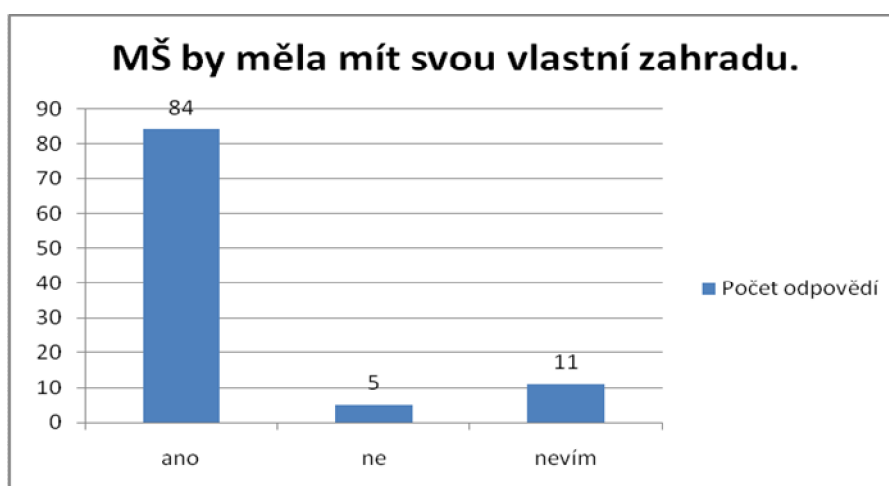
Graf 6 Kroužky, které by měla MŠ nabízet

Následující graf poukazuje na fakt, že by si 89% rodičů přálo změnit současný stav počtu dětí ve třídě. Třídy s 28 dětmi zřejmě považují za přeplněné. Na druhou stranu při dnešní poptávce po místech v mateřských školách se může jen těžko snížit počet dětí ve třídách. Otevření nových mateřských škol je zase náročné po finanční stránce, obce a města si většinou nemohou dovolit větší počet předškolních institucí. Z výzkumu však vyplývá, že se rodičům současný stav nelíbí. Rodiče nejčastěji (40%) označovali, že by ve třídách mělo být 16-20 dětí. Druhá nejvíce zastoupená odpověď (27%) ukazuje na ještě menší počet dětí ve třídách, a to 11-15 dětí. Pouze 7% by chtělo naplněnost tříd tak, jak to momentálně ve většině MŠ je - 26 a více dětí. Čtyři rodiče u této otázky uvedli možnost nevím.

Graf 7 Počet dětí ve třídě v MŠ podle rodičů

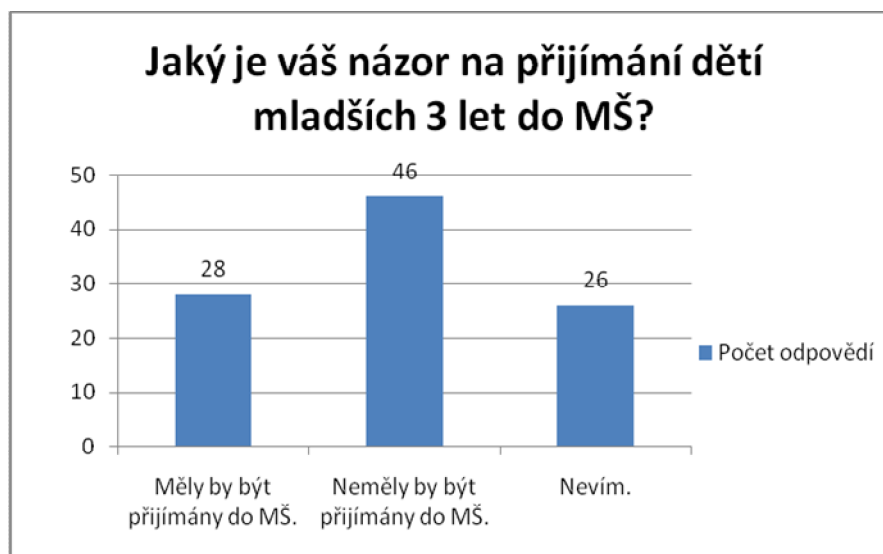
U tvrzení, které se týkalo vlastnictví zahrady mateřskou školou, zvolila naprostá většina rodičů (84%) možnost ano. Chtěli by tedy, aby mateřská škola vlastnila školní zahradu. Je to poměrně vysoký počet, u této otázky bychom však u možnosti ano očekávali 100%. Mateřskou školu bez zahrady si ani neumíme představit. Pokud mateřská škola nevlastní zahradu, musí hledat jiné alternativy, kam s dětmi chodit. Často jsou pak děti při hře omezovány, jelikož nemají dostatečné nebo ohraničené prostory. Přes to však 5% respondentů uvedlo, že by mateřská škola neměla mít svou zahradu. To samozřejmě není mnoho, jak jsme však uvedli výše, předpokládali jsme naprostý souhlas u tohoto tvrzení. Zbýlých 11% na tuto otázku odpověděli možností nevím.

Graf 8 Náзор rodičů na zahradu mateřské škol

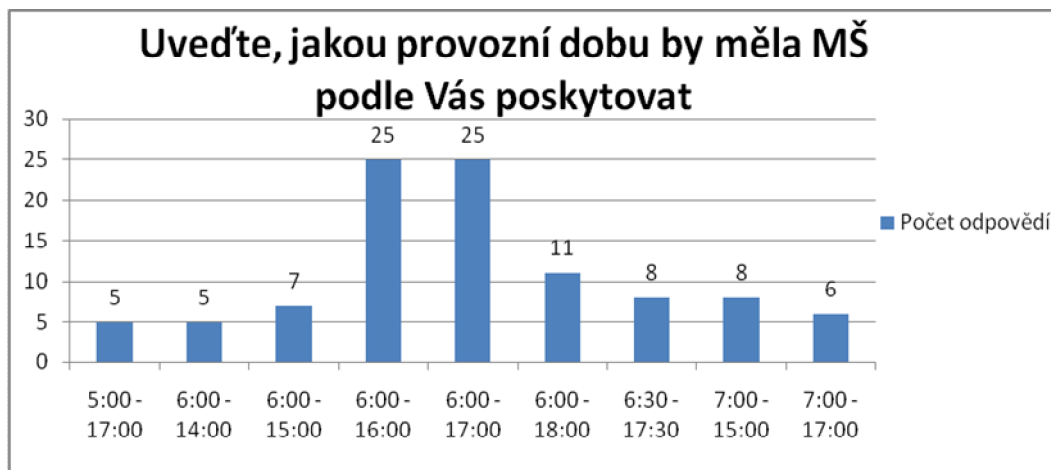
Téměř polovina dotázaných rodičů (46%) si myslí, že by mateřské školy neměly přijímat děti mladších 3 let. U kladné odpovědi na tuto otázku, kterou zvolilo 28% respondentů,

jsme zaznamenaly připomínku od jednoho z nich, že by měly být přijímány, ale až po ukončené rodičovské dovolené. 26% rodičů zvolilo možnost nevím. Přijímání dětí mladších 3 let je momentálně aktuální téma. Myslíme si však, že by měly být přijímány děti až ve věku 3 let, jelikož je to pro dítě velký krok v životě. Také je to těžké v praxi, především ve věkově smíšených třídách. Sdružování se staršími dětmi může mít kladný vliv na ty mladší, přes to si však myslíme, že dvouleté děti ještě nejsou zcela připraveny na vstup do mateřské školy.

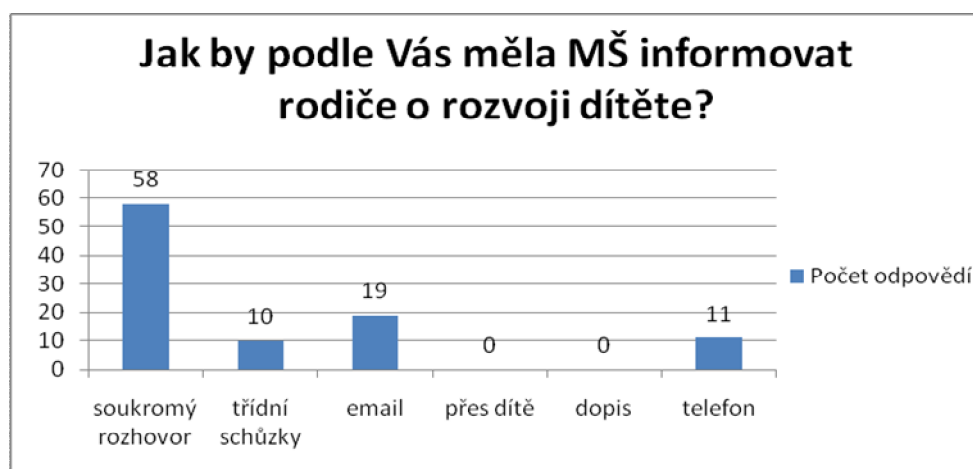
Graf 9 Názor rodičů na přijímání dětí mladších 3 let

Položka dotazníku č. 11 byla otevřená. V grafu jsou zaznamenány nejčastější odpovědi rodičů, přičemž některé z nich jsme v rámci snížení možností zařadili k nejvíce podobným možnostem. Zajímavým faktem je, že 11% rodičů by po mateřských školách chtělo dvanácti hodinovou provozní dobu. Neumíme si příliš představit, jak by to v dnešní době s 28 dětmi ve třídě a 2 učitelkami vypadalo. Také pro děti by takto dlouhý denní pobyt v mateřské škole byl velice náročný a vyčerpávající. Nejčastější dvě odpovědi (obě 25%) 6:00 - 16:00 a 6:00 - 17:00 odpovídají provozní době, kterou většina mateřských škol poskytuje. Zajímavá odpověď nám přišla provozní doba 6:00 - 14:00, kterou uvedlo 5% respondentů. Tato odpověď se totiž podstatně liší od většinového názoru. Zvolená provozní doba je také poměrně krátká a vyhovovala by opravdu nejspíše jenom těm 5% respondentů, kteří tuto možnost uvedli.

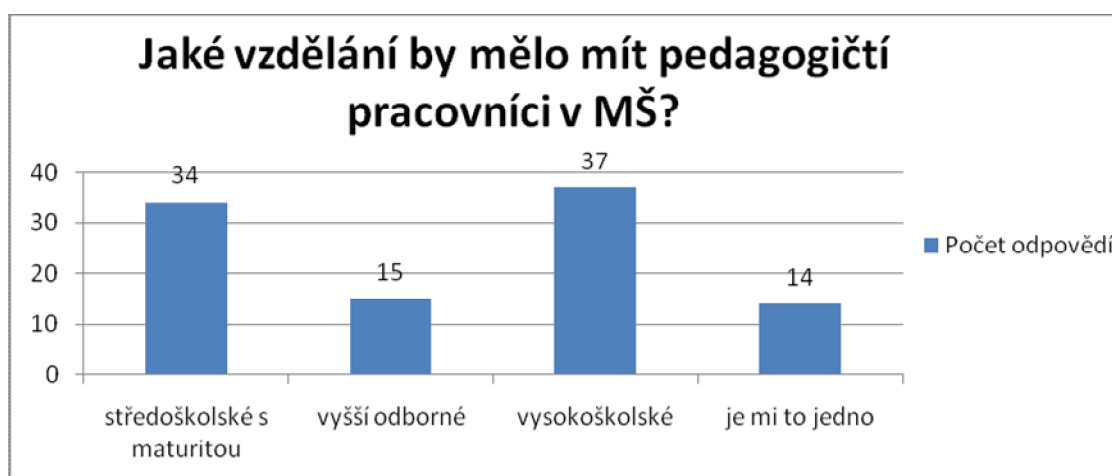
Graf 10 Provozní doba MŠ podle rodičů

Více než polovina respondentů (58%) by chtěla být o rozvoji svého dítěte informována prostřednictvím soukromého rozhovoru s pedagogem. Tato možnost je také podle nás nejlepším způsobem, jak získat informace nejen o rozvoji dítěte. Osobní rozhovor se těžko nahrazuje jiným prostředkem. Druhou nejčastěji volenou odpovědí byl email (19%). Předpokládáme, že tuto možnost volili rodiče, kteří dlouho pracují. Může pro ně být obtížné vyčlenit si čas na rozhovor ve svém volném čase a je to pro ně tudíž rychlejší a jednodušší způsob než osobní rozhovor. Telefon a třídní schůzky by chtělo přibližně stejně rodičů (11% a 10%). Žádný z rodičů pak neuvedl možnost přes dítě či dopis. Nečekali jsme, že rodiče dávají přednost i jiným možnostem než osobnímu rozhovoru. Samozřejmě to může být v některých situacích jednodušší, nebýt tvář v tvář. Přesto si myslíme, že se osobní rozhovor s pedagogem nedá úplně nahradit.

Graf 11 Jak by měla podle rodičů MŠ informovat o rozvoji dítěte

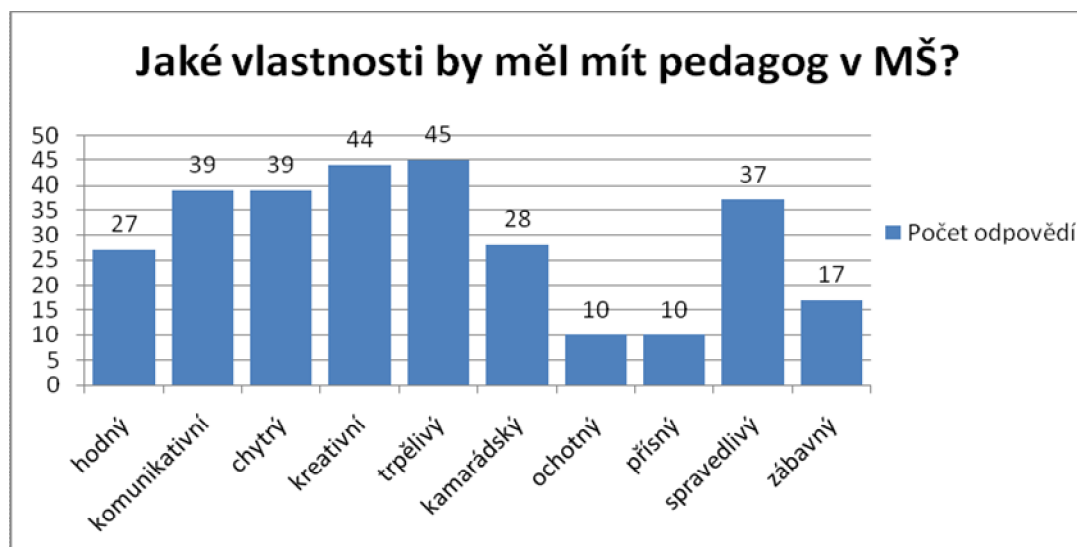
Nejvíce respondentů (37%) by chtělo po učitelích v mateřské škole vysokoškolské vzdělání. To je obecným trendem u každého povolání, proto nás tento výsledek příliš nepřekvapil. Středoškolské vzdělání pak zvolilo pouze o 3% méně rodičů, což je způsobeno nejspíš tím, že rodiče znají převážně učitelky, které mají středoškolské vzdělání. Dalších 15% respondentů by chtělo, aby pedagogičtí pracovníci měli vyšší odborné vzdělání a 14% respondentů je vzdělání pedagogů v MŠ jedno. Vzdělání je pro toto povolání důležité, praxe je ovšem nenahraditelná. Myslíme si ale, že požadavek na vysokoškolské vzdělání u pedagogů v MŠ bude v budoucnu stoupat. Rodiče si uvědomují, že vysokoškolské vzdělání je v tomto oboru potřebné, což vyplývá z jejich odpovědí.

Graf 12 Vzdělání pedagogických pracovníků podle rodičů

U otázky č. 14 mohli rodiče zvolit až 3 možnosti. Pouze 2% rodičů uvedla jen 2, zbytek zaznačil všechny 3 povolené možnosti. Nejvíce se vyskytovaly vlastnosti pedagoga trpělivý (45%), kreativní (44%), chytrý, komunikativní (oba 39%) a spravedlivý (37%). Nejméně naopak rodiče volili vlastnosti ochotný a přísný (oba 10%). Trpělivost je potřeba především při jednání s dětmi, i když přiznejme si pravdu, občas i při jednání s rodiči. Kreativitu pedagog využívá v mateřské škole den co den, při vymýšlení her, výtvorů, zkrátka při přípravě celého dne. Chytrý by měl být pro to, aby mohl dětem předávat své znalosti, není však chybou, když nezná odpověď na některou z dětem položených otázek. Všechny vlastnosti, které byly rodiči vybírány, jsou jistě důležité pro výkon tohoto povolání. Pedagog je však nutně nemusí mít.

Graf 13 Vlastnosti pedagoga v MŠ podle rodičů

Položka č. 15 byla stupnicová. Rodiče měli seřadit daná tvrzení dle toho, co by mělo být hlavním cílem mateřské školy. Do tabulky jsme zaznamenali odpovědi rodičů a následně určili medián. Výsledky pak dopadly následovně.

Medián:

- 2 MŠ by měla děti učit.
- 2 MŠ by měla děti vychovávat.
- 3 MŠ by měla vést děti k utváření vztahů.
- 4 MŠ by se měla o děti starat.
- 5 MŠ by měla děti hlídat.

Hlavní cíle nám dle mediánu vzešly dva a to MŠ by měla děti učit a MŠ by měla děti vychovávat. Pokud se ale podíváme na procentuální výsledky této položky, zjistíme, že za hlavní cíl rodiče nejčastěji (37%) volili možnost MŠ by měla děti učit. To by tedy podle rodičů mělo být hlavním cílem mateřské školy. Vychovávání by jako hlavní cíl chtělo 30% respondentů, častěji však umísťovali tento cíl jako druhou možnost (35%). Třetí místo nejčastěji dle výsledků mediánu získala možnost MŠ by měla vést děti k utváření vztahů. Dle jednotlivých voleb se však ze všech pěti možností na třetím místě nejčastěji objevila možnost MŠ by měla děti učit (25%), téměř stejně však získaly další dvě možnosti (obě 24%) MŠ by měla vést děti k utváření vztahů a MŠ by se měla o děti starat. Posledně zmiňovaná možnost však získala nejvíce zastoupení na čtvrtém místě (34%), což také vychází z výsledků mediánu.

Na poslední příčku rodiče umisťovali především možnost MŠ by měla děti hlídat (55%). Z výsledků tedy vyplývá, že by rodiče chtěli, aby mateřská škola poskytla dětem znalosti a dovednosti. To je zajisté také cílem mateřských škol. Nemělo by to však překročit pomyslnou hranici mezi mateřskou školou a základní školou. Mateřská škola by měla děti také vychovávat, což je v dnešní době trendem - veškerou výchovu přenechat školským institucím. V tomto případě však souhlasíme, protože mateřská škola by tu měla být také od toho, aby dětem vštěpovala jisté zásady slušného chování. I přátelství a kamarádství, která vznikají v mateřské škole, jsou velice důležitá. Úkolem MŠ je tedy také vést děti k utváření vztahů, k toleranci a soudržnosti. Rodiče to dle výsledků vidí stejně.

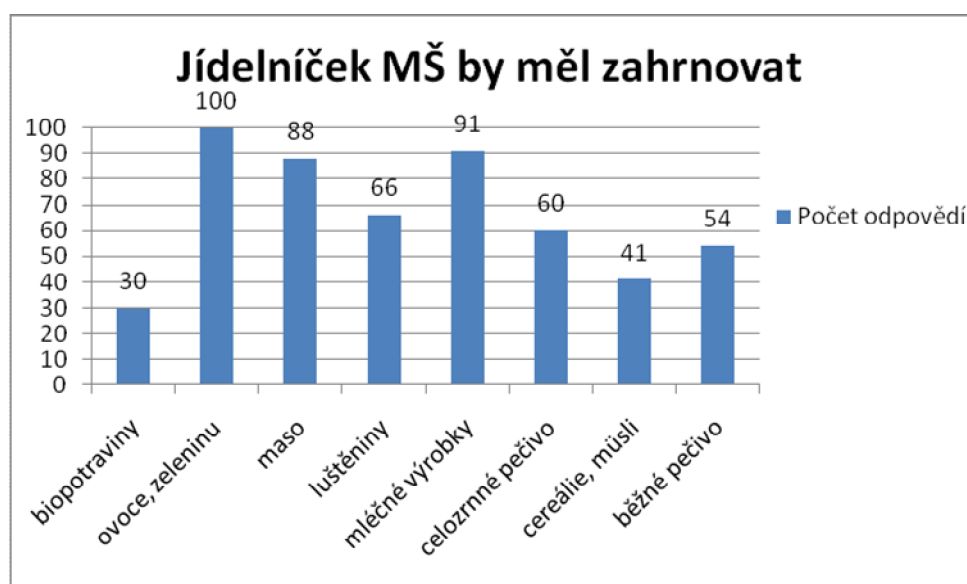
Položka s číslem 16 byla taktéž stupnicová a zajímalo nás, jak by rodiče seřadili nabídnuté aktivity dle času, který by jim měl být během dne věnován. Opět jsme si pro lepší přehled stanovili medián.

Medián:

- 1 hra
- 2 řízená činnost učitelem
- 3 pobyt venku
- 4 odpočinek

Z výsledků mediánu vyplývá, že rodiče nejčastěji řadili na první místo právě hru. Také procentuálně se obsadila na prvním místě, dle 54% rodičů by mělo být hře věnováno během dne nejvíce času, což považujeme za příznivé. Druhou příčku (35%) obsadila řízená činnost pedagogem, která je nenahraditelná a měla by probíhat každý den. Hlavní náplní by však podle nás i přes to měla být hra. Pobyt venku rodiče nejčastěji dávaly na 3. místo (51%) a nejméně času by podle rodičů měl zabírat odpočinek dětí, na čtvrtou příčku ho zařadilo 77% rodičů. Očekávali jsme trochu vyšší počty u pobytu venku, vzhledem k tomu, že se teď hodně mluví o lesních mateřských školách. Pouze 8% rodičů přiřadilo pobytu venku první místo. Je to možná tím, že jich ve Zlínském kraji příliš není. My bychom také stanovili tuto strukturu dne. Souhlasíme tedy s názory rodičů na průběh dne v mateřské škole. S ohledem na výsledek předchozí položky nás potěšil fakt, že rodiče volili právě hru jako činnost, která by měla zabírat nejvíce času v denním režimu mateřské školy.

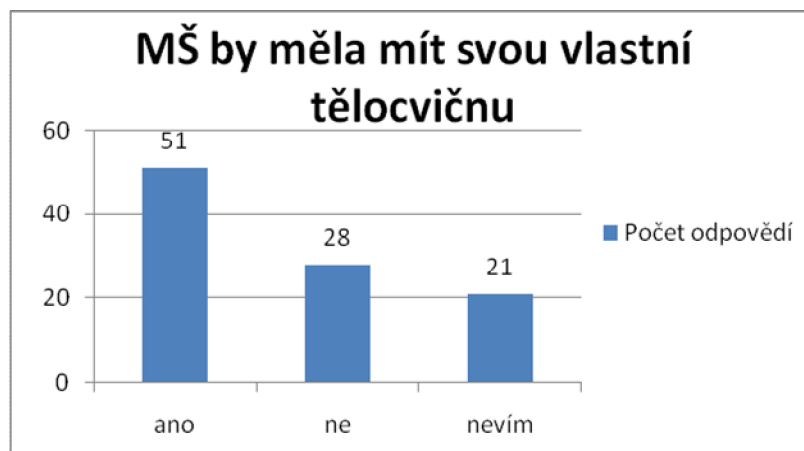
U následující položky mohli rodiče označit libovolný počet odpovědí. Všichni dotázaní uvedli, že by na jídelníčku nemělo chybět ovoce a zelenina. Tento výsledek nás nepřekvapil, dalo se to očekávat. Většina z nich by také na jídelníčku chtěla mít mléčné výrobky (91%) a maso (88%). Výsledek týkající se masa v jídelníčku nám přijde zajímavý, protože to může znamenat, že 12% dotázaných rodičů jsou vegetariáni, což je v našem vzorku podle nás docela dost. Podobný počet odpovědí jsme zaznamenali u možností luštěniny (66%), celozrnné pečivo (60%) a běžné pečivo (54%). U pečiva jde vidět, že se pečivo ze světlé mouky dostává do pozadí, zřejmě díky větší informovanosti o zdravé stravě. Lidé se více zabývají tím, co obsahuje jejich jídelníček a tak není divu, že se výsledky projevují i na poptávce v mateřských školách, např. u pečiva. Nejméně označovanou možností byly biopotraviny (30%), nejspíše z toho důvodu, že v našem regionu tato nabídka není příliš vyhledávána. I tak nám 30% u této možnosti přijde jako poměrně vysoké číslo, vzhledem k faktu, který jsme uvedli výše. Je však možné, že se biopotraviny dostávají více do povědomí rodičů a tak by si přáli, aby se vyskytovaly i na jídelníčku v mateřské škole.

Graf 14 Co by měl podle rodičů obsahovat jídelníček MŠ

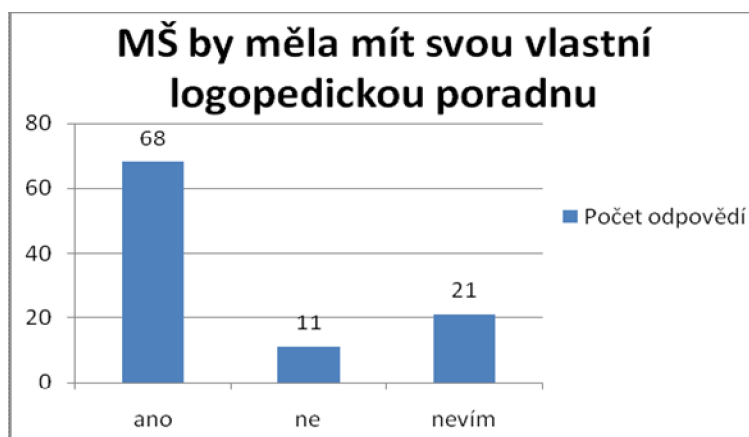
S tímto tvrzením souhlasila polovina dotázaných rodičů (51%). Čekali bychom ještě více rodičů, kteří by chtěli v mateřské škole tělocvičnu, ve které by se děti mohly proběhnout, především v zimě. Může to však být způsobeno tím, že nejsou rodiče zvyklí na tuto možnost. Málokterá mateřská škola si může dovolit takové prostory, aby v nich mohla zařídit vlastní tělocvičnu. Pokud však mateřská škola má možnost, určitě by měla tělocvičnu mít. Je zde pak více možností, jak vést děti ke sportovním aktivitám. To je důležité především

kvůli zvyšujícímu se počtu obézních dětí. Druhá polovina rodičů se pak rozdělila na dvě skupiny. Tělocvičnu v MŠ nevyžaduje 28% rodičů, 21% uvedlo odpověď nevím.

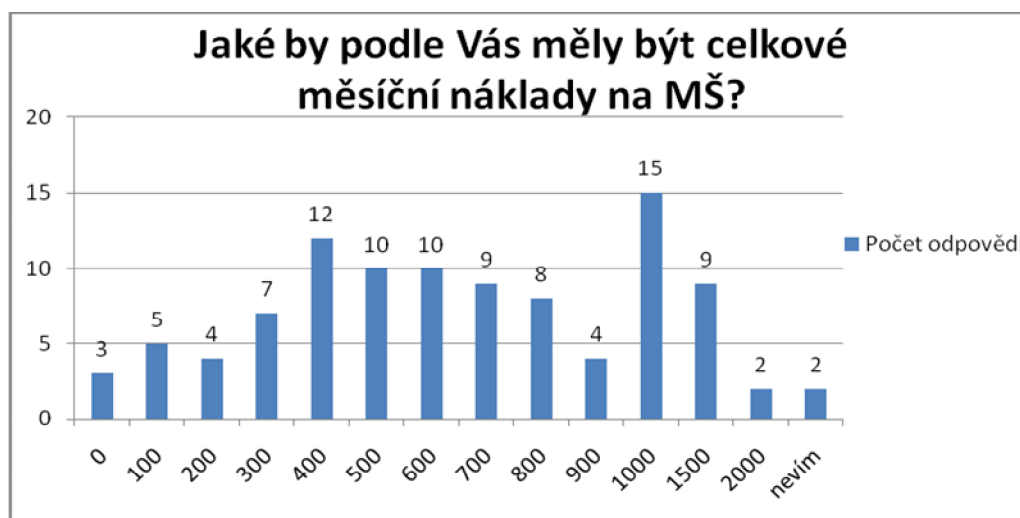
Graf 15 MŠ by měla mít svou vlastní tělocvičnu

Položku č. 19 jsme měli spíše formulovat jako *MŠ by měla mít logopedickou pracovnici*. Nesetkali jsme se však s tím, že by měli rodiče s touto položkou nějaké problémy. Logopedickou poradnu v mateřské škole, kam by chodilo jejich dítě, by chtělo 68% respondentů. Není to překvapující, jelikož je to pro rodiče praktičtější z hlediska dostupnosti. Nemusí své dítě dovážet někam jinam, mnohokrát i v čase své pracovní doby. Je to přínosné také v oblasti prevenci, kdy může logoped procvičovat mluvení i s dětmi, které nemají výrazné řečové problémy. Pouze 11% s tímto tvrzením nesouhlasilo. Zbýlých 21% se k položce vyjádřila neutrálním nevím. Nemyslíme si, že by to mělo být rozhodující kritérium při výběru mateřské školy, je to však podle nás praktičtější pro rodiče a také lepší pro děti, protože se jim může dostávat i preventivní péče.

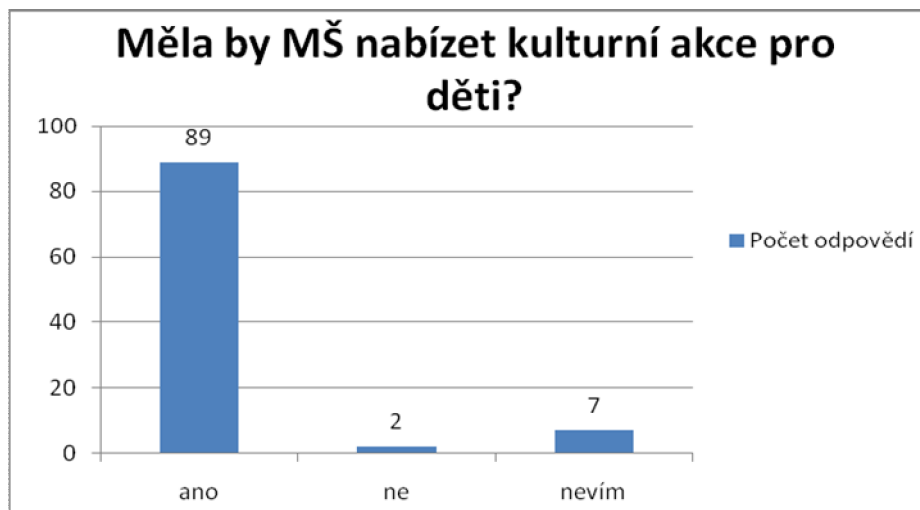
Graf 16 MŠ by měla mít svou vlastní pedagogickou poradnu

Tato otázka byla otevřená. Sestavili jsme tedy tabulku nejčastěji vyskytujících se odpovědí. Položky, které se vyskytovaly jenom jednou, jsme přiřadili k jim nejvíce podobným. Nakonec jsme z výsledných odpovědí vytvořili následující graf. Překvapilo nás, že pouze 3% rodičů uvedla výši měsíčního školného 0Kč. Rodiče zřejmě uvažovali reálně, a i když by si to možná většina z nich přála, ví, že není téměř uskutečnitelné, aby byl provoz mateřské školy zcela zdarma. Na druhou stranu jsme však nepředpokládali, že nejvíce se vyskytující (15%) částkou bude 1000Kč. To je podle nás docela vysoká částka a opravdu nás překvapilo, že 26% rodičů je ochotný platit za mateřskou školu měsíčně tisíc korun a více. Většina odpovědí se pohybovala v rozsahu 300 až 800Kč, tyto částky uvedlo dohromady 56%. To je běžná částka ve státních mateřských školách. Reálná situace se tedy zřejmě neliší od přání rodičů a vyplývá z toho, že je většina rodičů spokojená s celkovými náklady na provoz mateřské školy.

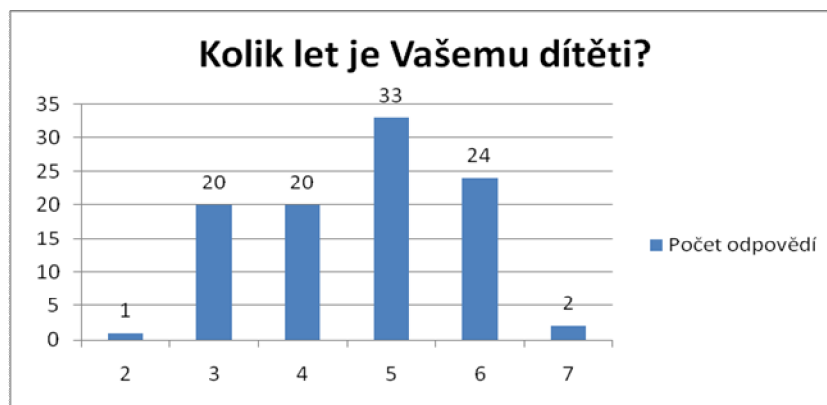
Graf 17 Celkové měsíční náklady na MŠ podle rodičů

U této položky naprostá většina (89%) respondentů odpověděla kladně. Je to zřejmě tím, že rodiče jsou na aktivity tohoto typu od mateřských škol zvyklí a jen těžko bychom hledali mateřskou školu, která dětem nezajišťuje divadla, výstavy, atd. Pouze 2% rodičů uvedla na tuto otázku odpověď ne, zbylých 7% pak označilo možnost nevím. Dle našeho názoru, je vhodné, aby mateřské školy tyto aktivity zajišťovaly. Děti baví divadla, koncerty, výstavy atd., navíc to u nich rozvíjí fantazii, kulturní stránku osobnosti a cit pro umění. Souhlasíme tedy s respondenty, že by mateřská škola měla nabízet kulturní akce pro děti.

Graf 18 Nabídka kulturních akcí mateřskou školou dle rodičů

Otázka č. 22 měla být umístěna ihned ze začátku dotazníku, abychom se ujistili, že dotazník vyplňují jen rodiče dětí předškolního věku. Bohužel jsme ji ale zapomněli vytisknout a tak jsme byli nuceni dotisknout ji až na konec dotazníku, protože tisknout znova všechny dotazníky by bylo velice neekonomické. Naštěstí byly všechny odpovědi v této otázce vhodné pro náš výzkum. Průměrný věk dětí, jejichž rodiče vyplňovali náš dotazník, je 4,65 let.

Graf 19 Věk dítěte

4.3 Ověření hypotéz

4.3.1 Hypotéza č. 1

Mezi vzděláním rodičů a vzděláním učitelek není statisticky významná závislost (vztah).

H1: Rodiče s vyšším odborným a vysokoškolským vzděláním vyžadují vyšší vzdělání od učitelek MŠ (vyšší odborné a vysokoškolské) než rodiče se středoškolským vzděláním a nižším.

K testování hypotézy jsme využili test nezávislosti chí - kvadrát pro čtyřpolní tabulky.

K výpočtu jsme použili vzorec $\chi^2 = n \cdot \frac{(a \cdot d - b \cdot c)^2}{(a+b) \cdot (a+c) \cdot (b+d) \cdot (c+d)}$. Z celkového počtu respondentů

jsme odečetli 14, kteří uvedli možnost *je mi to jedno*.

Vzdělání pedagogů MŠ	středoškolské a nižší	vyšší	Σ
Vzdělání rodičů			
středoškolské a nižší	28	11	39
vyšší	6	41	47
Σ	34	52	86

$$\chi^2 = n \cdot \frac{(a \cdot d - b \cdot c)^2}{(a+b) \cdot (a+c) \cdot (b+d) \cdot (c+d)}$$

$$\chi^2 = 86 \cdot \frac{(28 \cdot 52 - 11 \cdot 6)^2}{39 \cdot 34 \cdot 52 \cdot 47} = 31,07$$

Číslo, které nám vyšlo z výpočtu, jsme porovnali s kritickou hodnotou z tabulky (Chráska, 2007). Stupeň volnosti je 1, hladinu významnosti jsme zvolili 0,01. Z tabulky jsme vyčetli kritickou hodnotu 6,635. Naše hodnota je větší než kritická hodnota získaná z tabulky, proto odmítáme nulovou hypotézu a přijímáme alternativní hypotézu. Znamená to tedy, že rodiče, kteří dosáhli vyššího vzdělání, očekávají totéž od pedagogů v mateřské škole. Tento výsledek je poměrně logický a poukazuje na fakt, čím vyšší vzdělání, tím vyšší požadavky a nároky, především v oblasti vzdělávání.

4.3.2 Hypotéza č. 2

Rodiče starší 30-ti let nepožadují po MŠ více kroužků než rodiče mladší 30-ti let.

H1: Starší rodiče (nad 30 let) požadují od MŠ větší nabídku kroužků než mladší (do 30 let) rodiče.

K testování hypotézy jsme využili test nezávislosti chí - kvadrát. K výpočtu jsme použili vzorec $\chi^2 = \frac{(P-O)^2}{O}$. Z celkového počtu respondentů jsme odečetli 18, kteří uvedli možnost *nevím*.

Počet kroužků	0	1	2	3	4	5	6	Σ
Věk rodičů								
30 a méně	16 (10,83)	9 (4,06)	2 (1,35)	7 (4,51)	1 (6,32)	2 (7,22)	0 (2,71)	37
30 a více	8 (13,17)	0 (4,94)	1 (1,65)	3 (5,49)	13 (7,68)	14 (8,78)	6 (3,29)	45
Σ	24	9	3	10	14	16	6	82

$$\chi^2 = \frac{(P-O)^2}{O} = 2,468 + 6,011 + 0,313 + 1,375 + 4,478 + 3,774 + 2,71 + 2,03 + 4,94 + 0,256 + 1,129 + 3,685 + 3,103 + 2,232 = 38,504$$

Číslo, které nám vyšlo z výpočtu, jsme porovnali s kritickou hodnotou z tabulky (Chráška, 2007). Stupeň volnosti je 6, hladinu významnosti jsme zvolili 0,01. Z tabulky jsme vyčetli kritickou hodnotu 16,812. Naše hodnota je větší než kritická hodnota získaná z tabulky, proto odmítáme nulovou hypotézu a přijímáme alternativní hypotézu. Z výsledku vyplývá, že rodiče, kteří již dosáhli 30-ti let, požadují od mateřské školy větší nabídku kroužků. Souvisí to zřejmě s celkově větší poptávkou po kroužcích. Rodiče chtějí, aby jejich dítě bylo všestranně nadané a tak je zapisují do různých kroužků. Děti to samozřejmě může bavit, otázkou však je, zda není příliš, aby mělo dítě zaplněné každé odpoledne nějakým kroužkem. Rodiče starší 30-ti let požadují více kroužků možná proto, že nemají tolik času, který by věnovali dítěti. Může to být způsobeno kariérou, větším počtem dětí. Chtějí dětem zajistit smysluplné vyplnění volného času a tak jim zařizují velké množství kroužků. Je to pro ně také jednodušší, než zajišťovat hlídání, pokud pracují dlouho odpoledne. Rozvíjet různé stránky osobnosti dítěte pomocí kroužků jistě není něco, s čím bychom nesouhlasili. Myslíme si však, že by to mělo být v přiměřené míře a hlavně by to mělo být něco, co dítě samo chce.

5 ZÁVĚRY VÝZKUMU

V souladu s naším hlavním výzkumným cílem jsme se snažili zjistit, jak by podle současných rodičů měla vypadat optimální mateřská škola, do které by chodilo jejich dítě. Na základě údajů, které jsme zjistili z našeho výzkumu, můžeme takovou mateřskou školu popsat.

Mateřská škola, která by se současným rodičům líbila a vyhovovala jim, by měla splňovat určitá kritéria. Měla by děti učit a vychovávat. Rodiče by především chtěli, aby mateřská škola připravila jejich dítě na vstup do základní školy. Měla by tedy u dětí rozvíjet schopnosti, znalosti a dovednosti, které tento účel splní. Neznamena to však, že by učení mělo nahradit dětskou hru. Ta by měla být stále hlavní náplní dne v mateřské škole. Dítě by také mělo mít možnost navštěvovat v rámci mateřské školy různé kroužky, především cizí jazyk a výtvarný kroužek. Nabízet by měla také služby logopeda, aby rodiče nemuseli dojíždět s dítětem do jiných pracovišť. Mateřská škola by však měla mít takovou nabídku kroužků, která by vyhovovala poptávce rodičů. Určitě by měla také nabízet různé kulturní akce, jako divadla, koncerty, výstavy, kino. Rozvíjí to totiž fantazii dítěte a jeho kulturní stránku osobnosti.

Důležitá je pro rodiče také osobnost učitelky. Měla by mít spoustu vlastností, které s tímto povoláním souvisí. Učitelky by tedy měly být trpělivé, kreativní, chytré a spravedlivé. Své povolání by měly vykonávat s láskou a individuálním přístupem ke každému dítěti. Rovněž by jí neměla chybět přirozená autorita. Učitelky by měly dosahovat především vysokoškolského vzdělání, rodičům však vyhovuje i středoškolské vzdělání.

Prostory mateřské školy by měly být velké, barevné a veselé. Třídy by měly být vybaveny hračkami, knihami, hrami. Všechny tyto pomůcky by měly být volně přístupné dětem. Celá škola by měla být vesele vyzdobena, především výtvary dětí. Mateřská škola by také měla mít svou vlastní zahradu, kde se můžou děti proběhnout. Vhodné by také bylo, kdyby měla mateřská škola svou vlastní tělocvičnu, kde můžou děti sportovat především v zimě. Umístěna by měla být mateřská škola spíše na okraji města, či obce, kvůli okolnímu prostředí, nejlépe ve vzdálenosti do 5km od bydliště rodiny.

Počty dětí ve třídě by se měly pohybovat v rozmezí 11 - 20 dětí. Učitelky tak mají lepší příležitost pracovat s každým dítětem individuálně a zaměřit se na rozvoj každého z nich. Rodiče by také uvítali, kdyby nebyly přijímány děti mladších tří let. Při získávání informací o

rozvoji svého dítěti by upřednostnili osobní rozhovor s učitelkou, před jinými způsoby komunikace.

Někteří rodiče by si představovali opravdu dlouhou otevírací dobu (12 hod.) mateřské školy. Většině z nich by však vyhovoval provoz od 6:00 do 16:00, až 17:00, jejich přání se tedy příliš neliší od současné podoby. Rodiče však vidí problém v provozu o letních prázdninách, který by měl být lépe pokryt ze strany mateřské školy.

Jídelníček v mateřské škole by měl být pestrý a vyvážený dle potřeb dítěte v předškolním věku. Měl by zahrnovat ovoce a zeleninu, mléčné výrobky, maso, luštěniny a pečivo.

Poslední, ne však nedůležitý, bod, který bychom měli zmínit v souvislosti s podobou mateřské školy, je její financování. Tady se rozmezí pohybuje v řádu několika set korun. Je však s potěšením, že rodiče uvažují reálně a chápou, že provoz mateřské školy se neobejde bez rodičovských příspěvků, které by však neměli moc převyšovat 1000Kč za měsíc.

Co se týká výběru mateřské školy, zde jsme nezískali takový výsledek, jaký jsme očekávali. Rodiče v 90. letech 20. století vybírali mateřskou školu podle dostupnosti. Z námi získaných výsledků vyplývá, že to bylo jejich jediným kritériem. Důležité tedy pro ně bylo, aby mateřská škola byla v blízkosti jejich bydliště, či po cestě do zaměstnání. Toto zjištění pro nás nebylo příliš překvapující, tento výsledek jsme očekávali. U současných rodičů je na prvním místě stále dostupnost. Předpokládali jsme, že při dnešní bohaté nabídce předškolních zařízení se budou kritéria výběru lišit, od způsobu výběru dřívějšími rodiči. Pro současné rodiče je stále důležité, stejně jako tomu bylo u rodičů v 90. letech, aby nebyla mateřská škola příliš vzdálená od bydliště. Problémem však v dnešní době může být nedostatečná kapacita mateřských škol, kdy jsou rodiče rádi, že jim dítě do mateřské školy přijmou. Rodiče se však dnes snaží získat více informací o předškolní instituci pro své dítě. Získávají informace z internetových stránek školy, od rodičů a známých, kteří v dané mateřské škole již dítě měli, nebo se chodí sami podívat na dny otevřených dveří, které mateřské školy nabízejí.

Výsledky námi stanovených hypotéz jsme zjistili pomocí výpočtů testem nezávislosti chí-kvadrát a testem nezávislosti chí-kvadrát pro čtyřpolní tabulku. Můžeme tedy říct, že rodiče, kteří mají vyšší vzdělání, požadují stejně tak vyšší vzdělání i po učitelkách v mateřské škole. Zjistili jsme také, že rodiče, kteří již dosáhli věku 30 let, požadují po mateřské škole větší nabídku volnočasových aktivit pro děti, než rodiče mladší 30 let.

6 DOPORUČENÍ PRO PRAXI

Fungování a podobu mateřské školy ovlivňuje řada faktorů. Je proto nezbytné, aby spolupracovali dva základní činitelé, kterým leží na srdci dobrý chod mateřské školy. Těmito činiteli jsou rodiče a vedení mateřské školy. Pro praxi bychom proto doporučili udržovat kvalitní a plodnou komunikaci na obou stranách.

Rodičům bychom doporučili, aby se aktivně zapojovali do chodu mateřské školy a své nápady, doporučení, přání týkající se chodu a podoby mateřské školy se nebáli prezentovat učitelkám nebo vedení mateřské školy. Právě rodiče jsou totiž ti, kteří vědí, co je pro jejich děti nejlepší. Rodiče by tedy měli aktivně spolupracovat s mateřskou školou, sdělovat jim své připomínky a návrhy. Z našich výsledků vyplývá, že rodiče vědí, jak by měla vypadat mateřská škola. Je tedy na nich, aby komunikovali s mateřskou školou a své návrhy uvedli do reálné podoby.

Pedagogům v mateřské škole bychom doporučili, aby se snažili aktivně komunikovat s rodiči, protože by to měla být iniciativa především z jejich strany. Měli by dát rodičům příležitost k tomu, aby mohli přednést návrhy na úpravu podoby mateřské školy, případně se i sami zapojili.

Jako konkrétní aktivitu pro kvalitní spolupráci mateřské školy a rodičů bychom doporučili pravidelná setkání, na bázi debat, kde by mohli dotyční diskutovat o fungování mateřské školy, co se jim líbí, nelíbí, co by změnili, navrhli, atd. Vhodnou formou by mohl být také dotazník pro rodiče, který by zjišťoval konkrétní představy rodičů o podobě mateřské školy a to především, pokud nefunguje přímá komunikace mezi oběma stranami.

ZÁVĚR

Cílem této bakalářské práce bylo popsat mateřskou školu, která by vyhovovala nárokům současných rodičů, zjistit, jakým způsobem vybírají rodiče mateřskou školu pro své dítě a odpovědět na výzkumné otázky, které jsme si na začátku stanovili.

K získání potřebných informací jsme použili kvantitativní výzkum, ke sběru dat jsme využili metodu obsahové analýzy textu a dotazníku. Domníváme se, že námi stanovené cíle práce jsme naplnili. Popsali jsme, jaká by měla být podoba mateřské školy podle současných rodičů, zjistili jsme, dle jakých kritérií vybírali rodiče mateřskou školu pro své dítě a našli jsme odpovědi na stanovené otázky.

Při sběru dat jsme se nesetkali s většími problémy, jen občas jsme se museli potýkat s neochotou ředitelk mateřských škol. Z výzkumu vyplynulo, že nejdůležitějším kritériem při výběru mateřské školy je pro rodiče vzdálenost dané instituce od bydliště. Současní rodiče se však snaží informovat o mateřské škole, kterou vybírají pro své dítě. Mají dnes více možností, jak tyto informace získat, protože jsou mateřské školy více otevřené a přístupné veřejnosti. Také se ukázalo, že každý rodič má určitou představu o tom, jak by mělo vypadat předškolní zařízení. Pro současné rodiče je důležité, aby bylo dítě v mateřské škole spokojené a dostalo se mu všeho, co potřebuje ke svému rozvoji. Požadují po mateřských školách mimoškolní aktivity, které by ještě více napomohly k všestrannému vývoji a rozvoji jejich ratolesti. Za důležité také považují otázku týkající se osobnosti pedagoga. Představují si učitelku jako někoho, kdo své povolání dělá s láskou, ochotou a trpělivostí. Je to pro ně důležité nejspíš z toho důvodu, že v době jejich dětství byl vztah učitelky a dítěte na jiné úrovni. Prokázalo se také, že rodiče, kteří sami dosáhli vyššího odborného či vysokoškolského vzdělání, požadují stejnou úroveň vzdělání i u učitelek mateřských škol.

Považujeme za pozitivní fakt, že rodiče mají představu, jak by měla mateřská škola vypadat. Důležité však je, aby se snažili své představy převést do praxe a aby se nesmiřovali s podobou, která jim nevyhovuje nebo hůře, která nevyhovuje jejich dítěti.

V průběhu výzkumu jsme přicházeli na další věci, které se v této problematice daly zkoumat a zjišťovat a další cesty, kterými jsme se mohli vydat. I to je zřejmě účelem těchto prací, aby se člověk společně s nimi vyvíjel.

SEZNAM POUŽITÉ LITERATURY

- [1] ČESKÝ STATISTICKÝ ÚŘAD. 2013. Tab. 01.01 Vybrané demografické údaje v České republice. Český statistický úřad [online]. [cit. 2014-03-13]. Dostupné z: http://www.czso.cz/cz/cr_1989_ts/0101.pdf.
- [2] GAVORA, Peter. 2010. *Úvod do pedagogického výzkumu*. 2. rozšířené české vydání. Překlad Vladimír Jůva. Brno: Paido, 259 s. ISBN 978-80-7315-185-0.
- [3] HAVLÍNOVÁ, Miluše. 1995. *Zdravá mateřská škola. Výchova dětí od 3 do 8 let*. Vyd. 1. Praha: Portál, 141 s. ISBN 80-717-8048-0.
- [4] CHRÁSKA, Miroslav. 2007. *Metody pedagogického výzkumu: základy kvantitativního výzkumu*. Vyd. 1. Praha: Grada Publishing, 272 s. ISBN 978-80-247-1369-4.
- [5] Jaká je současná česká rodina? 2011. In *Před půlnocí* [televizní pořad]. ČT, ČT24. 10. 8. 2011 23:30. Dostupné z: <http://www.ceskatelevize.cz/porady/10095690193-pred-pulnoci/211411058370810/>
- [6] KOHOUTEK, Rudolf. 1998. *Vývoj a výchova dítěte v rodině*. Vyd. 1. Brno: CERM, 17 s. ISBN 80-720-4105-3.
- [7] KOLLÁRIKOVÁ Zuzana a Branislav PUPALA. 2001. *Předškolní a primární pedagogika*. Vyd. 1. Praha: Portál, 455 s. ISBN 80-717-8585-7.
- [8] KOŤÁTKOVÁ, Soňa. 2008. *Dítě a mateřská škola*. Vyd. 1. Praha: Grada Publishing, 200 s. ISBN 978-802-4715-681.
- [9] LABUSOVÁ, Eva. 2007. *Co znamená rodina?* In *EvaLabusová.cz - rodičovství, psychologie, zdraví*. [online]. [cit. 2014-03-15]. Dostupné z: http://www.evalabusova.cz/ankety/co_znamenava_rodina.php
- [10] LACINOVÁ, Lenka a Petra ŠKRDLÍKOVÁ. 2008. *Dost dobří rodiče, aneb, Drobné chyby ve výchově dovoleny*. Vyd. 1. Praha: Portál, 157 s. ISBN 978-807-3674-427.
- [11] MATĚJČEK, Zdeněk. 2000c1996. *Co, kdy a jak ve výchově dětí: smysl a proměny dětství*. Vyd. 3. Praha: Portál, 143 s. ISBN 80-7178-494-X.
- [12] MATOUŠEK, Oldřich. 1997. *Rodina jako instituce a vztahová síť*. Vyd. 2. Praha: Sociologické nakladatelství, 144 s. ISBN 80-85850-24-9.

- [13] MINISTERSTVO ŠKOLSTVÍ, MLÁDEŽE A TĚLOVÝCHOVY. ©2014 Odbor analyticko-statistický. *Statistická ročenka školství 2013/2014 - výkonové ukazatele*. [online] Praha. [cit.2014-03-28]. Dostupné z: <http://toiler.uiv.cz/rocenka/rocenka.asp>
- [14] MOŽNÝ, Ivo. 1990. *Moderní rodina: Mýty a skutečnosti*. Vyd. 1. Brno: Blok, 143 s. ISBN 80-7029-018-8.
- [15] *Národní program rozvoje vzdělávání v České republice: Bílá kniha*. 2001. Vyd. 1. Praha: Ústav pro informace ve vzdělávání, 98 s. ISBN 80-211-0372-8.
- [16] OPRAVILOVÁ, Eva. 2002. *Předškolní pedagogika I: smysl a proměny dětství*. Vyd. 2. Liberec: Technická univerzita v Liberci, 40 s. ISBN 80-7083-656-3.
- [17] OPRAVILOVÁ, Eva a Vladimíra GEBHARTOVÁ. 2003. *Rok v mateřské škole: učebnice pro pedagogické obory středních, vyšších a vysokých škol*. Vyd. 1. Praha: Portál, 491 s. ISBN 80-7178-847-3
- [18] PRŮCHA, Jan. 2006. *Srovnávací pedagogika*. Vyd. 1. Praha: Portál, 263 s. ISBN 80-736-7155-7.
- [19] PRŮCHA, Jan a Soňa KOŤÁTKOVÁ. 2013. *Předškolní pedagogika. Učebnice pro střední a vyšší odborné školy*. Vyd. 1. Praha: Portál, 184 s. ISBN 978-802-6204-954.
- [20] SVOBODOVÁ, Eva. 2010. *Vzdělávání v mateřské škole: školní a třídní vzdělávací program*. Vyd. 1. Praha: Portál, 168 s. ISBN 978-807-3677-749.
- [21] ŠEĐOVÁ, Klára. 2003. *Mateřství jako pozitivní hodnota a žitý svět*. In SPFFBU, řada pedagogická U8. Brno: Masarykova univerzita, 17 s. ISBN 80-210-3120-4.
- [22] ŠMELOVÁ, Eva. 2004. *Mateřská škola. Teorie a praxe I*. Vyd. 1. Olomouc: Univerzita Palackého, 168 s. ISBN 80-244-0945-8.
- [23] ŠPAŇHELOVÁ, Ilona. 2004. *Dítě v předškolním období*. Vyd. 1. Praha: Mladá fronta, 71 s. ISBN 80-204-1187-9.
- [24] ŠPAŇHELOVÁ, Ilona. 2008. *Průvodce dětským světem*. Vyd. 1. Praha: Grada, 187 s. ISBN 978-80-247-1907-8.

- [25] VOŠAHLÍKOVÁ, Tereza. 2010. *Ekoškolky a lesní mateřské školy: praktický manuál pro aktivní rodiče, pedagogy a zřizovatele mateřských škol*. Vyd. 1. Praha: Ministerstvo životního prostředí, 73 s. ISBN 978-807-2125-371.
- [26] VÝROST, Jozef a Ivan SLAMĚNÍK. 1998. *Aplikovaná sociální psychologie: člověk a sociální instituce*. Vyd. 1. Praha: Portál, 383 s. ISBN 80-7178-269-6.

SEZNAM POUŽITÝCH SYMBOLŮ A ZKRATEK

ČSÚ	Český statistický úřad
LMŠ	Lesní mateřská škola
MŠ	Mateřská škola
MŠMT	Ministerstvo školství, mládeže a tělovýchovy
NPV	Národní program rozvoje vzdělávání
RVP PV	Rámcový vzdělávací program pro předškolní vzdělávání
ŠVP	Školní vzdělávací program
TVP	Třídní vzdělávací program

SEZNAM GRAFŮ

<i>Graf 1 Věk respondentů</i>	32
<i>Graf 2 Nejvyšší dosažené vzdělání respondentů</i>	33
<i>Graf 3 Počet dětí respondentů, které již navštěvovali MŠ</i>	34
<i>Graf 4 Jak daleko jsou rodiče ochotni dovážet své dítě do MŠ.</i>	34
<i>Graf 5 Vybavení tříd MŠ podle rodičů</i>	35
<i>Graf 6 Kroužky, které by měla MŠ nabízet</i>	36
<i>Graf 7 Počet dětí ve třídě v MŠ podle rodičů</i>	37
<i>Graf 8 Názor rodičů na zahradu mateřské škol</i>	37
<i>Graf 9 Názor rodičů na přijímání dětí mladších 3 let</i>	38
<i>Graf 10 Provozní doba MŠ podle rodičů</i>	39
<i>Graf 11 Jak by měla podle rodičů MŠ informovat o rozvoji dítěte</i>	39
<i>Graf 12 Vzdělání pedagogických pracovníků podle rodičů</i>	40
<i>Graf 13 Vlastnosti pedagoga v MŠ podle rodičů</i>	41
<i>Graf 14 Co by měl podle rodičů obsahovat jídelníček MŠ</i>	43
<i>Graf 15 MŠ by měla mít svou vlastní tělocvičnu</i>	44
<i>Graf 16 MŠ by měla mít svou vlastní pedagogickou poradnu</i>	44
<i>Graf 17 Celkové měsíční náklady na MŠ podle rodičů</i>	45
<i>Graf 18 Nabídka kulturních akcí mateřskou školou dle rodičů</i>	46
<i>Graf 19 Věk dítěte</i>	46

SEZNAM PŘÍLOH

PI - Esej - rodič 90. let

P II- Esej - současný rodič

P III- Dotazník

PŘÍLOHA P I: ESEJ - RODIČ 90. LET

1) Jak jste vybíral/a mateřskou školu pro své dítě, co bylo pro Vás důležité, jaká kritéria jste zvažovala při výběru, atd.

Mateřskou školu pro své děti jsme vybírali sice už dávno, ale bylo to celkem jednoduché. Ve městě byly v té době dvě školky, každá na jiném sídlišti. Protože děti do školky vodil manžel, který učí na základní škole na sídlišti Vlára, byla volba celkem jasná. Dcera Maruška chodila ještě do školky staré, ze které byla později vybudována škola základní, takže se školka stěhovala do jiné budovy na sídlišti. Když se narodil syn Rost'a a Maruška měla začít chodit do poslední třídy školky, tzn., že byla předškolák, bylo nám řečeno, že do své školky chodit nemůže, protože tam není místo. Tak jsme museli nedobrovolně vybrat druhou volbu ve městě a to byla školka na sídlišti Mír. Syn potom navštěvoval už jen školku na sídlišti Vlára. Takže se dá říct, že jsme vybírali hlavně podle umístění školky.

PŘÍLOHA P II: ESEJ - SOUČASNÝ RODIČ

1) Jak jste vybíral/a mateřskou školu pro své dítě, co bylo pro Vás důležité, jaká kritéria jste zvažovala při výběru, atd.

Ve městě máme dvě školky, které jsou přibližně stejně vzdálené od našeho bydliště. Tudíž jsme nehledali nic jiného, abychom to neměli daleko. Vybírali jsme tedy jen z těchto dvou školek. V první řadě jsme se ptali známých, jak jsou se školkou spokojeni. Obě školky byly nedávno zrekonstruované, takže působily pěkně a útulně. Každá má také pěknou zahradu, jedna je přístupná i odpoledne pro všechny děti. Nakonec rozhodla až návštěva obou školek. Byly to však jen malé detaily, které pak určily školku, spíše takový osobní pocit.

2) Jak byste si představoval/a optimální mateřskou školu, do které by mělo chodit Vaše dítě? Jak by měla vypadat, co vše by podle Vás měla splňovat, abyste s ní byli spokojeni.

Uvítala bych, kdyby mateřská školka nabízela výuku angličtiny, alespoň základní slovíčka. Také by se mi líbilo, kdyby ve školce bylo méně dětí, aby se paní učitelky mohly více věnovat každému dítěti. Teď jsou třídy hodně přeplněné. Paní učitelky by měly být hodné a chytré. Nemusí ale mít vysokou školu. Určitě by měla mít školka velké prostory, nejlépe i s tělocvičnou a velkou zahradou. Školka by měla brát děti i na různé akce jako kino, divadlo, koncerty. Děti by se měly ve školce nějakou zábavnou formou i učit, nemyslím tím, že by to mělo vypadat jako ve škole. Ale měly by si ze školky odnést nějaké vědomosti. Školka by také měla rodiče pravidelně informovat o tom, jak se dítě ve školce rozvíjí a co mu jde, nejde, co bychom měli doma procvičit. Hlavní věc, co by měla školka splňovat je to, aby bylo dítě ve školce spokojené a šťastné, aby se tam rádo vracelo, mělo pěkné vzpomínky a v neposlední řadě, aby bylo dobře připraveno na zápis do základní školy.

PŘÍLOHA P III: DOTAZNÍK

DOTAZNÍK PRO RODIČE

Vážení rodiče,

jsem studentkou 3. roč. Učitelství pro mateřské školy na UTB ve Zlíně. Chtěla bych Vás požádat o vyplnění mého dotazníku. Dotazník je zaměřen na Váš názor, jak by měla vypadat optimální mateřská škola (MŠ), do které by chodilo Vaše dítě. Dotazník je anonymní a získané údaje budou použity pouze pro výzkumné účely.

Děkuji Vám za Váš čas. Jana Gorecká (janca.gorecka@seznam.cz)

1. Jste

- a) muž
- b) žena

2. Kolik je Vám let? (Vyberte 1 možnost.)

- a) méně jak 20 let
- b) 20-30
- c) 31-40
- d) 41-50
- e) více než 50

3. Jaké je Vaše nejvyšší dosažené vzdělání? (Vyberte 1 možnost.)

- a) základní
- b) středoškolské bez maturity
- c) středoškolské s maturitou
- d) vyšší odborné
- e) vysokoškolské

4. Kolik vašich dětí již navštěvovalo MŠ? (Vyberte 1 možnost.)

- a) 1
- b) 2
- c) 3
- d) 4 a více

5. Jak daleko jste ochotni dovážet své dítě do MŠ? (Vyberte 1 možnost.)

- a) 0-5 km
- b) 5-10 km
- c) 10 km a více

6. Co by podle Vás nemělo chybět ve třídě MŠ? (Vyberte libovolný počet odpovědí.)

- a) hračky
- b) hudební nástroj
- c) televize
- d) počítač
- e) hrací koutky

- f) odpočinkový koutek
- g) knížky
- h) výzdoba
- i) CD přehrávač
- j) společenské hry

7. Jaké kroužky by měla MŠ nabízet? *(Vyberte libovolný počet odpovědí.)*

- a) cizí jazyk
- b) výtvarný kroužek
- c) hra na hudební nástroj
- d) pěvecký kroužek
- e) taneční kroužek
- f) sportovní aktivita
- g) žádné
- h) nevím
- i) jiný (uved'te):

8. Kolik dětí by mělo podle Vás být ve třídě v MŠ? *(Vyberte 1 možnost.)*

- a) 5-10 dětí
- b) 11- 15 dětí
- c) 16- 20 dětí
- d) 21- 25 dětí
- e) 26 a více dětí
- f) nevím

9. MŠ by měla mít svou vlastní zahradu. *(Vyberte 1 možnost.)*

- a) ano
- b) ne
- c) nevím

10. Jaký je Váš názor na přijímání dětí mladších 3 let do MŠ? *(Vyberte 1 možnost.)*

- a) Měly by být přijímány do MŠ.
- b) Neměly by být přijímány do MŠ.
- c) Nevím.

11. Uved'te, jakou provozní dobu by měla MŠ podle Vás poskytovat.

od   do   hod.

12. Jak by podle Vás měla MŠ informovat rodiče o rozvoji dítěte? *(Vyberte 1 možnost.)*

- a) soukromý rozhovor
- b) třídní schůzky
- c) email
- d) přes dítě
- e) dopis
- f) telefon

13. Jaké vzdělání by měli mít pedagogičtí pracovníci v MŠ? *(Vyberte 1 možnost.)*

- a) základní
- b) středoškolské bez maturity

- c) středoškolské s maturitou
- d) vyšší odborné
- e) vysokoškolské
- f) je mi to jedno

14. Jaké vlastnosti by měl mít pedagog v MŠ? (Vyberte max. 3 odpovědi.)

- a) hodný
- b) komunikativní
- c) chytrý
- d) kreativní
- e) trpělivý
- f) kamarádský
- g) ochotný
- h) přísný
- i) spravedlivý
- j) zábavný

15. Seřad'te následující tvrzení dle toho, co by podle Vás mělo být hlavním cílem MŠ.

(1 nejdůležitější, 5 nejméně důležité)

- MŠ by měla děti učit.
- MŠ by měla děti vychovávat.
- MŠ by měla děti hlídat.
- MŠ by se měla o děti starat.
- MŠ by měla vést děti k utváření vztahů.

16. Seřad'te dané aktivity dle množství času, který by jim podle Vás měl být věnován v rámci dne v MŠ. (1 - nejvíce času, 4 nejméně času)

- hra
- řízená činnost učitelem/učitelkou
- odpočinek
- pobyt venku

17. Jídelníček MŠ by měl zahrnovat: (Vyberte libovolný počet odpovědí.)

- a) biopotraviny
- b) ovoce, zeleninu
- c) maso
- d) luštěniny
- e) mléčné výrobky
- f) celozrnné pečivo
- g) cereálie, müsli
- h) běžné pečivo

18. MŠ by měla mít svou vlastní tělocvičnu. (Vyberte 1 možnost.)

- a) ano
- b) ne
- c) nevím

19. MŠ by měla mít svou vlastní logopedickou poradnu. (Vyberte 1 možnost.)

- a) ano
- b) ne
- c) nevím

20. Jaké by podle Vás měly být celkové měsíční náklady na MŠ (školné, stravné, kulturní akce, atd.)? (Uveďte v Kč.)

21. Měla by MŠ nabízet kulturní akce (kino, divadlo, koncerty, atd.) pro děti? (Vyberte 1 možnost.)

- a) ano
- b) ne
- c) nevím

22. Kolik let je Vašemu dítěti? (Uveďte.)